

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC LÂM NGHIỆP

KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP

**THỰC TRẠNG BẠO LỰC HỌC ĐƯỜNG TẠI TRƯỜNG TRUNG HỌC
CƠ SỞ THỊ TRẤN ĐÌNH LẬP, HUYỆN ĐÌNH LẬP, TỈNH LẠNG SƠN**

CHUYÊN NGÀNH: CÔNG TÁC XÃ HỘI

NGÀNH: 7760101

Giáo viên hướng dẫn : Th.S Nguyễn Thị Diệu Linh

Sinh viên thực hiện : Hoàng Minh Hiếu

Mã sinh viên : 1654060858

Lớp : K61 - CTXH

HÀ NỘI, 2020

LỜI CẢM ƠN

Cuộc sống sinh viên là khoảng thời gian hạnh phúc nhất. 4 năm được học tại trường đại học Lâm Nghiệp là từng ấy thời gian tôi được sống trong sự dạy dỗ của thầy cô, sự giúp đỡ của cả thầy cô và cả bạn bè. Cũng ngần ấy thời gian sống xa nhà, xa sự che chở, yêu thương của gia đình, và thay vào đó là cuộc sống tự lập chốn đô thị, là những bài học đáng nhớ nơi đất khách quê người. 4 năm, quãng thời gian không phải quá dài nhưng cũng đủ để cho bản thân tôi ngày càng trưởng thành hơn, bản lĩnh và có thêm sự tự tin hơn. Học hỏi trau dồi được kinh nghiệm và kiến thức nhất định càng làm tôi cảm thấy yêu cái nghề mà mình đang học

Con cảm ơn bố mẹ đã sinh thành, dạy dỗ. cảm ơn nghề đã chọn tôi để tôi có được hạnh phúc của người sẽ trở thành nhà công tác xã hội trong nay mai, sẽ là người trợ giúp những mảnh đời còn đang bất hạnh có được niềm tin.

Tôi cảm ơn ngôi trường đã là nơi tiếp sức giấc mơ tri thức, em xin cảm ơn các thầy cô giáo khoa công tác xã hội đã tiếp thêm lòng yêu nghề trong em, cảm ơn các bạn đã giúp mình vượt qua khó khăn để học tập và gắn bó với nghề.

Tôi xin gửi lời cảm ơn chân thành đến giảng viên Th.s Nguyễn Thị Diệu Linh người đã nhiệt tình hướng dẫn, chỉ bảo , động viên em trong quá trình làm khóa luận.

Tôi xin gửi lời cảm ơn tới toàn thể người dân , và các cán bộ,giáo viên trên địa bàn xã Đình Lập, huyện Đình Lập, tỉnh Lạng Sơn đã giúp đỡ tôi trong quá trình tìm hiểu và nghiên cứu tại đại phương.

Chân thành cảm ơn!

MỤC LỤC

LỜI CẢM ƠN	i
MỤC LỤC	ii
DANH MỤC KÝ HIỆU VÀ CHỮ VIẾT TẮT	iv
DANH MỤC CÁC BẢNG	v
DANH MỤC CÁC BIỂU ĐỒ	v
MỞ ĐẦU	1
Chương 1 CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN VỀ BẠO LỰC HỌC ĐƯỜNG CHO HỌC SINH TRUNG HỌC CƠ SỞ	5
1.1. Một số khái niệm cơ bản.....	5
1.1.1. Khái niệm bạo lực.....	5
1.1.2. Bạo lực học đường.....	6
1.1.3. Các biểu hiện của hình thức bạo lực học đường.....	7
1.1.4. Các yếu tố ảnh hưởng đến bạo lực học đường.....	9
1.2. Một số đặc điểm tâm sinh lý đặc trưng của học sinh THCS	12
1.2.1. Khái niệm học sinh THCS	12
1.2.2. Những thay đổi về mặt tâm sinh lý xã hội.....	12
1.3. Tổng quan một số công trình nghiên cứu lý luận về bạo lực và bạo lực học đường	15
1.3.1. Các nghiên cứu ở nước ngoài.....	15
1.3.2. Các nghiên cứu ở Việt Nam.....	25
Chương 2 THỰC TRẠNG BẠO LỰC HỌC ĐƯỜNG Ở TRƯỜNG THCS THỊ TRẤN ĐÌNH LẬP – HUYỆN ĐÌNH LẬP – TỈNH LẠNG SƠN.....	29
2.1 Đặc điểm tình hình của trường THCS Đình Lập	29
2.1.1 Lịch sử hình thành và phát triển.....	29
2.2 Thực trạng bạo lực học đường ở học sinh trung học cơ sở	30
2.2.1. Hiểu biết về bạo lực học đường và hình thức bạo lực học đường của học sinh trung học cơ sở	31
2.3 Vai trò của học sinh trong bạo lực học đường.....	36

2.3.1. Đánh giá của học sinh về nguyên nhân và hậu quả của bạo lực học đường.....	38
2.3.2. Đánh giá về nguyên nhân gây ra bạo lực học đường.....	38
2.3.3. Các yếu tố ảnh hưởng tới bạo lực học đường ở học sinh trung học cơ sở	43
2.4. Giải pháp giảm thiểu bạo lực học đường tại trường THCS Đình Lập.....	47
KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ	48
TÀI LIỆU THAM KHẢO	
PHỤ LỤC	

DANH MỤC KÝ HIỆU VÀ CHỮ VIẾT TẮT

STT	Viết tắt	Nghĩa từ viết tắt
1	BL	Bạo lực
2	BLHD	Bạo lực học đường
3	HS	Học sinh
4	THCS	Trung học cơ sở
5	THPT	Trung học phổ thông

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 2.1 Các hình thức bạo lực học đường	34
Bảng 3.2. Vai trò của học sinh trong BLHD	36
Bảng 3.3. Nguyên nhân gây ra bạo lực của học sinh THCS	39
Bảng 3.4. Cảm xúc của học sinh sau mỗi lần gây bạo lực	41
Bảng 3.5. Ảnh hưởng từ gia đình.....	43

DANH MỤC CÁC BIỂU ĐỒ

Biểu đồ 2.1. Hiểu biết của học sinh trung học phổ thông về bạo lực học đường	31
Biểu đồ 2.2 : Các hình thức bạo lực học đường	34
Biểu đồ 2.3 Vai trò của học sinh trong BLHD	36
Biểu đồ 2.4: Nguyên nhân bạo lực.....	38
Biểu đồ 2.5: Nguyên nhân bạo lực.....	39

MỞ ĐẦU

1. Lí do chọn đề tài

Có một thời, chúng ta thường có tâm lý chủ quan cho rằng bạo lực học đường là một vấn đề hết sức xa xôi và không xảy ra phổ biến, ở xã hội giàu truyền thống "*tôn sư trọng đạo*" và coi trọng các giá trị về gia đình như ở xã hội Việt Nam. Các phương tiện truyền thông đại chúng đã và đang đưa tin ồ ạt về tình trạng bạo lực học đường. Chúng ta đã không thể lường trước được hậu quả của nó đối với giới trẻ và sự phát triển của xã hội. Có thể nói, hiện tượng học sinh (HS) đánh nhau là một thực tế không mới nhưng hiện tượng đánh nhau của HS ở một số nơi trong thời gian gần đây đã bộc lộ những tính chất nguy hiểm và nghiêm trọng. Rõ ràng bạo lực học đường đang là một vấn đề nóng bỏng, một vấn nạn gây nhức nhối lòng người. Nó không chỉ ảnh hưởng đến những người trong cuộc, mà còn ảnh hưởng tới cả một thế hệ trẻ, ảnh hưởng trực tiếp tới tương lai của dân tộc. Theo Phùng Khắc Bình, nguyên Vụ trưởng Vụ Công tác HS-SV của Bộ GD - ĐT thì theo báo cáo của 38/61

Sở GD - ĐT, từ năm 2003 đến nay có hơn 8.000 học sinh tham gia đánh nhau, bị xử lý kỷ luật. Thời gian gần đây, các vụ bạo lực học đường không chỉ tăng về số lượng mà còn tăng về mức độ nguy hiểm của nó, và lan rộng ra nhiều địa phương. Những con số này đang gióng lên hồi chuông báo động cho chúng ta về thực trạng lối hành xử bạo lực, thiếu lành mạnh của các em học sinh.

Tuổi vị thành niên là lứa tuổi chuyển tiếp từ trẻ em sang người trưởng thành. Đây là giai đoạn phát triển cao về thể chất sinh lý, tâm lý và xã hội. Trong đó có những biến chuyển tâm lý hết sức là phức tạp. Chính yếu tố phát triển tâm lý cũng như thể chất và nhân cách chưa hoàn thiện khiến cho trẻ em trong lứa tuổi vị thành niên hay bị khủng hoảng về tâm lý, dẫn đến những suy nghĩ và hành động sai lệch so với yêu cầu và chuẩn mực xã hội.

Bạo lực học đường đã trở thành vấn đề đáng quan tâm của toàn xã hội, đòi hỏi các cấp chính quyền cũng như các ban ngành phải có những biện pháp thích hợp để khắc phục tình trạng trên nhằm thiết lập một môi trường học đường an toàn, thân thiện cho học sinh, đảm bảo an ninh cho xã hội. Từ góc độ yêu cầu lý luận, có một số công trình nghiên cứu về vấn đề này đề cập đến thực trạng bạo

lực học đường, thái độ của học sinh tới bạo lực học đường một số yếu tố ảnh hưởng tới tình trạng trên.

Từ những lý do trên, tác giả quyết định lựa chọn đề tài : “THỰC TRẠNG BẠO LỰC HỌC ĐƯỜNG HIỆN NAY TẠI TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ THỊ TRẤN ĐÌNH LẬP, HUYỆN ĐÌNH LẬP, TỈNH LẠNG SƠN

2. Mục đích nghiên cứu

Phân tích thực trạng chung về bạo lực học đường của học sinh THCS, từ đó đề xuất một số biện pháp nhằm giúp giảm thiểu hành vi bạo lực học đường của học sinh THCS thị trấn Đình Lập

3. Nội dung nghiên cứu

- Cơ sở lý luận và thực tiễn về bạo lực trong trường học.
- Thực trạng bạo lực học đường tại trường THCS thị trấn Đình Lập-huyện Đình Lập-tỉnh Lạng Sơn.
- Đề xuất một số giải pháp hạn chế bạo lực học đường tại trường THCS thị trấn Đình Lập-huyện Đình Lập-tỉnh Lạng Sơn.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

3.1 Đối tượng nghiên cứu

Nghiên cứu các mức độ, biểu hiện của BLHĐ và các yếu tố ảnh hưởng của BLHĐ ở HS THCS.

3.2 Phạm vi nghiên cứu

- Chỉ nghiên cứu trên 120 học sinh ở trường THCS thị trấn Đình Lập-huyện Đình Lập-tỉnh Lạng Sơn, mỗi khối điều tra ngẫu nhiên khoảng 30 em.
- Do điều kiện hạn chế nên trong đề tài này chỉ tập trung nghiên cứu về các yếu tố ảnh hưởng, hình thức và hậu quả của bạo lực học đường ở học sinh THCS trong phạm vi trường THCS thị trấn Đình Lập-huyện Đình Lập-tỉnh Lạng Sơn.

4. Mục tiêu nghiên cứu

4.1 Mục tiêu tổng quát

Phân tích thực trạng chung về bạo lực học đường của học sinh THCS, từ đó đề xuất một số biện pháp nhằm giúp giảm thiểu hành vi bạo lực học đường của học sinh THCS thị trấn Đình Lập.

4.2 Mục tiêu cụ thể

- +Hệ thống hóa cơ sở lý luận và thực tiễn về bạo lực trong trường học
- +Phân tích đặc điểm cơ bản của trường THCS thị trấn Đình Lập.
- +Phân tích thực trạng bạo lực học đường tại trường THCS thị trấn Đình Lập.
- +Đề xuất một số giải pháp góp phần hạn chế bạo lực học đường tại trường THCS thị trấn Đình Lập.

5 . Phương pháp nghiên cứu

5.1. Phương pháp thu thập dữ liệu

5.1.1. Phương pháp điều tra bằng phiếu khảo sát

- Đây là phương pháp chủ yếu sử dụng trong đề tài để thu thập thông tin về Bạo lực học đường tại trường THCS thị trấn Đình Lập- Huyện Đình Lập – Tỉnh Lạng sơn

Bảng: Dung lượng mẫu điều tra các khối

Khối		Số học sinh hiện tại		Dung lượng mẫu điều tra	
		Số lượng (học sinh)	Tỉ lệ(%)	Số lượng (học sinh)	Tỷ lệ(%)
6	6a	28	8.26	10	8.33
	6b	29	8.55	12	10.00
	6c	30	8.85	13	10.83
7	7a	32	9.44	14	11.67
	7b	30	8.85	13	10.83
	7c	28	8.26	9	7.50
8	8a	25	7.37	7	5.83
	8b	25	7.37	7	5.83
	8c	25	7.37	7	5.83
9	9a	28	8.26	9	7.50
	9b	31	9.14	10	8.33
	9c	28	8.26	9	7.50
Tổng		339	100	120	100.00

5.1.2. Phương pháp kế thừa

Thu thập những tài liệu, số liệu sẵn có tại cơ sở thực tập như: Báo cáo tổng kết năm học, đặc điểm địa bàn nghiên cứu...

5.2. Phương pháp xử lý dữ liệu

5.2.1 Phương pháp phân tích và tổng hợp lý thuyết

Sử dụng phương pháp phân tích tổng hợp lý thuyết để xây dựng hệ thống khái niệm làm cơ sở lý luận cho đề tài; đưa ra những nhận định, phân tích vấn đề nghiên cứu.

5.2.2. Phương pháp thống kê toán học

Phương pháp này được sử dụng để xử lý số liệu thu được và đưa ra những kết quả chính xác, khách quan cho đề tài nghiên cứu: tỉ lệ %, giá trị trung bình, tốc độ phát triển... bằng phần excel

6. Cấu trúc luận văn

Ngoài phần mở đầu và kết luận, luận văn gồm có hai phần:

- Chương 1: Cơ sở lý luận về vấn đề nghiên cứu và phương pháp nghiên cứu
- Chương 2: Kết quả nghiên cứu về thực trạng bạo lực của học sinh THCS thị trấn Đình Lập

Chương 1

CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN VỀ BẠO LỰC HỌC ĐƯỜNG CHO HỌC SINH TRUNG HỌC CƠ SỞ

1.1. Một số khái niệm cơ bản

1.1.1. Khái niệm bạo lực

Có rất nhiều khái niệm khác nhau về bạo lực :

“Bạo lực là sức mạnh dùng để trấn áp, lật đổ” (Theo từ điển Tiếng Việt – Hoàng Phê chủ biên, 2003).

Trong từ điển Anh – Việt, danh từ “Aggression” được dịch là “hành vi lấn át”, với nghĩa chỉ những người luôn áp đặt mệnh lệnh cho người khác, thích tham gia quyết định mọi chuyện thay cho người khác. Họ luôn thắng thế trong các cuộc tranh luận, giành mọi phần lợi ích về cho mình. Thậm chí họ còn có những lời nói hành động xúc phạm đến người khác như: la lối, chửi mắng... Họ lấn áp người khác bằng sức mạnh của giao tiếp.

Bạo lực chỉ tính chất của hành vi hung tính, hung hãn, tính xâm kích. Đó là hành vi gây tổn hại, gây thương tích cho người khác hoặc cho mình một cách cố ý và thường có xu hướng sử dụng sức mạnh cơ học (nắm, đấm, đá, đạp, xô, đẩy...), hoặc sử dụng những vũ khí như gậy gộc, dao... hoặc sử dụng những dụng cụ để tấn công .

Theo J.P.Chaplin định nghĩa ngắn gọn nhất về xâm kích là sự tấn công (attack) là hành động không thân thiện chống lại một cách trực tiếp con người hoặc vật gì đó.

Nhà tâm lý học Mỹ A.H.Murray cho rằng bạo lực là nhu cầu tấn công hoặc xúc phạm tới người khác để hạ thấp làm tổn thương, nhạo báng hoặc buộc tội một cách thâm hiểm người đó.

Bạo lực là việc sử dụng vũ lực để gây thương tích cho người hoặc tài sản. Bạo lực có thể gây ra đau đớn về thể chất cho người trực tiếp gây ra các hành vi bạo lực cũng như cho những người bị hại. Cá nhân, gia đình, trường

học, nơi làm việc, cộng đồng, xã hội, và môi trường tất cả đều bị tổn thương do bạo lực gây ra.

Bạo lực là một phương thức hành xử trong các mối quan hệ xã hội và tồn tại từ rất lâu trong lịch sử. Với bản chất như vậy thì bạo lực cũng có thể là những hình thức chém giết, đánh đập, hành hạ nhau về mặt thể xác, nhưng cũng có thể là trấn áp, đe dọa, gây sức ép về mặt tâm lý, tâm thần.

Bạo lực xảy ra có thể do nhiều nguyên nhân khác nhau, chẳng hạn như: Do mâu thuẫn giữa hai bên về các lĩnh vực trong cuộc sống không thể hòa giải; do sự cạnh tranh, ghen ghét, đố kỵ lẫn nhau, do sự tham vọng hay cố chấp của một người hay một bè phái nào đó; do sự nóng giận bột phát thiếu suy nghĩ. Tuy nhiên, cho dù do nguyên nhân nào đi nữa thì bạo lực cũng là một hành động tiêu cực, mang lại nhiều hậu quả khôn lường, không như mong muốn. Bạo lực có thể làm cho con người bị thương tật về mặt thể xác, tổn thương về tinh thần thậm chí có thể nguy hiểm đến tính mạng của những người tham gia, gây ảnh hưởng xấu tới xã hội như an ninh xã hội không được an toàn, người dân lo lắng, hoang mang, sợ hãi, tiêu phí tiền bạc để chữa trị thương tật,... Bạo lực trở thành vấn nạn chung của toàn xã hội cần phải được ngăn chặn kịp thời.

Bạo lực có mặt ở khắp mọi nơi, từ các chuyện xích mích nho nhỏ giữa những đứa trẻ trong gia đình, chuyện bố mẹ đánh mắng con, đến chuyện bắt nạt học đường..., tất cả đều nhằm mục đích làm tổn thương nhau về mặt tâm lý, thể chất hay hủy hoại tài sản.

1.1.2. Bạo lực học đường

Khái niệm về bạo lực học đường được hiểu khác nhau tùy theo góc độ đánh giá.

Bạo lực học đường là những hành vi thô bạo, ngang ngược, bất chấp công lý, đạo lý, xúc phạm trấn áp người khác gây nên những tổn thương về tinh thần và thể xác diễn ra trong phạm vi trường học.

Bạo lực học đường là những hành vi xâm phạm có chủ ý, có ý đồ, thường gây hậu quả nghiêm trọng và xảy ra trong phạm vi nhà trường. Và nếu nhìn từ góc độ lấy học sinh làm trung tâm thì bạo lực học đường là sự xâm hại của học sinh đối với học sinh, sự xâm hại của học sinh đối với người bên ngoài nhà trường, là sự xâm hại của giáo viên đối với học sinh và ngược lại... Bạo lực ấy xâm phạm đến sức khỏe hoặc danh dự của người bị hại, hoặc xâm phạm đến tính mạng và nhân phẩm của người bị hại. Bạo lực ấy không chỉ xảy ra trong phạm vi nhà trường mà nhiều khi xảy ra bên ngoài nhà trường .

BLHD là một thuật ngữ chỉ những hành vi bạo lực diễn ra trong môi trường học đường, là hệ thống xâu chuỗi lời nói, hành vi mang tính miệt thị, đe dọa, khủng bố người khác, để lại thương tích trên cơ thể, thậm chí dẫn đến tử vong, đặc biệt là gây tổn thương đến tư tưởng, tình cảm, tạo cú sốc tinh thần cho những đối tượng trực tiếp tham gia vào quá trình giáo dục trong nhà trường, cũng như đối với những ai quan tâm đến sự nghiệp giáo dục. Bạo lực học đường không chỉ xảy ra giữa học sinh với học sinh mà còn xảy ra giữa học sinh với giáo viên hoặc cán bộ công nhân viên trong nhà trường, thậm chí là giữa cán bộ, giáo viên trong nhà trường với nhau.

BLHD ở học sinh THCS là hành vi cố ý, sử dụng vũ lực của học sinh với học sinh hoặc của giáo viên với học sinh. Đó có thể là những hành vi bạo lực về thể xác, bạo lực về tinh thần, bạo lực về tình dục, bạo lực ngôn ngữ, những bắt ép về tài chính hoặc những hành vi khác có thể gây ra những tổn thương về mặt tinh thần hoặc thể xác cho người bị hại.

Đề tài tập trung nghiên cứu về bạo lực học đường xảy ra giữa các học sinh với nhau. Theo đó, bạo lực giữa các học sinh với nhau là cách ứng xử, giải quyết các mâu thuẫn, bất đồng nảy sinh trong học tập, sinh hoạt trong nhà trường giữa các học sinh bằng bạo lực.

1.1.3. Các biểu hiện của hình thức bạo lực học đường

Bạo lực học đường là một dạng hành vi lệch chuẩn của học sinh. Có 2 loại bạo lực học đường:

Loại thụ động: Là những hành vi của học sinh bị sai lệch do các em nhận thức không đầy đủ hoặc nhận thức sai chuẩn mực, nội quy, quy tắc của trường lớp hay bị bạn bè rủ rê...

Loại chủ động: Là những hành vi mà cá nhân mặc dù biết rõ những quy tắc chuẩn mực đạo đức của nhà trường, xã hội nhưng vẫn cố ý làm khác.

Như vậy, ta có thể rút ra các hình thức bạo lực học đường chủ yếu như sau:

Bạo lực về thể chất: Là loại dễ thấy nhất của bạo lực học đường. đây là hành vi sử dụng vũ lực để làm tổn thương một ai đó. Cụ thể như: Xô đẩy, đánh đập, đâm, đá,... hoặc dùng các công cụ để gây thương tích như roi, gậy, các vật dụng khác. Loại bạo lực này thường làm ảnh hưởng nghiêm trọng đến sức khỏe của người bị hại. BLHĐ thể chất, thể hiện ở những hành động sử dụng cơ bắp, chân tay hoặc công cụ. Thậm chí sử dụng vũ khí làm tổn hại đến bản thân hoặc nạn nhân về mặt cơ thể. BL thể chất được nhắc đến những hành vi tát, xô đẩy, đâm đá; đánh đập bằng các công cụ roi, gậy, dao hoặc ném đồ vật vào người của bạn.

Bạo lực về tinh thần: Bao gồm các hành vi như: Đe dọa làm người khác sợ hãi, dọa nạt bạn bằng lời nói, hét lên, cao giọng, lớn tiếng quát tháo với bạn, chế nhạo hoặc chỉ trích, mắng chửi bạn, làm mất thanh thế của bạn và gia đình bạn, buộc tội sai cho bạn, đổ oan, vu cáo bạn, bôi mọc và nói ra những lỗi của bạn, tung tin đồn thất thiệt.

Biểu hiện BL tinh thần thường thể hiện ở những hành động như nói xấu, chửi bới, lăng mạ, cô lập bạn, làm cho bạn của mình luôn có cảm giác không an toàn, cố ý hạ thấp giá trị của bạn. Ngoài ra, BL tinh thần còn biểu hiện ở việc xúi giục, cưỡng ép bạn thực hiện những hành vi không phù hợp làm cho nạn nhân phát triển không bình thường về mặt cảm xúc và gặp khó khăn trong giao tiếp xã hội. Những học sinh có ý định dùng lời nói ác ý để làm tổn thương bạn học đều là dạng cư xử gây hấn, hận thù. Sự im lặng hay trì hoãn có mục đích làm cho bạn mình gặp rắc rối, hay thất bại cũng được xếp vào loại hành vi BLHĐ.

Bạo lực về tình dục: Là việc buộc người khác tham gia vào các hành vi tình dục. Có thể có nhiều hình thức như: Làm nhục bằng lời nói với các từ mang tính chất tình dục, bị buộc phải hôn nhau, tiếp xúc với những cảnh tình dục, bất cứ sự đụng chạm nào vào bất cứ chỗ nào trên cơ thể bạn mà bạn không muốn, bất cứ sự bình luận về tình dục không được yêu cầu nào hay những nhận xét khêu gợi nào nói ra với bạn, cưỡng ép bạn quan hệ tình dục, đối xử với bạn như một đối tượng tình dục, cưỡng ép bạn xem sách báo khiêu dâm, sờ lũng bạn vì mục đích tình dục. Có thể nói đây là loại bạo lực làm tổn thương nghiêm trọng đến thể xác cũng như tinh thần đối với các em học sinh là nạn nhân.

Bạo lực về xã hội: Bao gồm một số hành vi như: Làm bạn bè mặt bạn ở những nơi công cộng, cô lập bạn với nhiều người khác, không cư xử tốt với bạn bè của bạn, gây chuyện cãi lộn...

Bạo lực về kinh tế: Có nhiều hình thức như: Trốn lộn tiền hoặc tài sản có giá trị của bạn bè, chiếm đoạt các vật dụng của bạn bè, yêu cầu, hăm dọa các học sinh khác phải cống nộp tiền bạc hay tài sản khác có giá trị cho chúng, cố ý huỷ hoại hoặc làm hỏng các vật dụng của học sinh khác.

Như vậy, tất cả các biểu hiện của các loại hành vi bạo lực học đường sẽ được sử dụng như những dữ liệu trong việc xây dựng công cụ nghiên cứu tình trạng bạo lực ở trường nghiên cứu trong đề tài.

1.1.4. Các yếu tố ảnh hưởng đến bạo lực học đường

- *Yếu tố gia đình:* Gia đình là môi trường đầu tiên và quan trọng nhất trong quá trình hình thành nhân cách của mỗi người. Gia đình có ảnh hưởng rất lớn đến nhận thức, hành vi của mọi người nhất là trong những năm tháng đầu đời. Những khuôn mẫu giới, cách sống, cách sinh hoạt, cách mà mọi người đối xử với nhau có tác động rõ rệt đến cách nhìn nhận và đến hành vi của họ với vấn đề bạo lực, đặc biệt là đối với con trẻ. Trẻ có thể đồng nhất mình với một người mà trẻ kính trọng, yêu thích, trẻ học tập làm người lớn theo cơ chế bắt chước, lây nhiễm một cách vô thức. Do đó, những đứa trẻ sống trong gia đình

có bạo lực, bố mẹ thường xuyên va chạm với nhau sẽ có những tổn thương tâm lý nặng nề, trẻ luôn bị ám ảnh sợ hãi, bỏ nhà đi lang thang, hoặc dễ có hành vi bạo lực với người khác.

Các nhà tâm lý học xã hội đã tiến hành nghiên cứu và thấy rằng bạo lực có tác động rất lớn đến trẻ em mặc dù chúng có thể không phản ứng gì. Trẻ em chứng kiến cảnh bạo lực trong gia đình thường phải chịu các triệu chứng tương tự như nạn nhân và hơn thế nữa chúng còn thể hiện hai thái cực: hoặc là trở nên rụt rè, nhút nhát, sống thu mình, luôn lo âu hoặc bị dồn nén về tâm thần hoặc trở nên hung hãn và có xu hướng sử dụng bạo lực. Các em gái chứng kiến cảnh bố hay đánh đập mẹ sẽ dễ dàng chấp nhận bạo lực như một việc bình thường trong hôn nhân hơn là những em gái xuất thân từ những gia đình không bạo lực. Mặt khác, các cậu bé sinh ra và lớn lên trong gia đình có bạo lực phổ biến khi lớn lên cũng dễ trở thành những người thích dùng vũ lực để đạt được mục đích của mình và dễ thô bạo với người bạn đời của mình hơn.

Có thể nói môi trường gia đình, các hành động của cha mẹ là tấm gương soi cho hành động của con cái; nó có ảnh hưởng mạnh mẽ tới sự phát triển nhân cách của trẻ. Môi trường sống tại gia đình lành mạnh, tích cực và mối quan hệ giữa bố mẹ và con cái, ông bà và cháu, anh chị em... tích cực sẽ đảm bảo cho mối quan hệ cá nhân với xã hội của các em không đẩy tới bạo lực.

- *Môi trường học đường:* Cũng có ảnh hưởng tới thái độ về hành vi bạo lực học đường. Quan hệ giữa giáo viên và học sinh thay đổi ở chỗ, học sinh “tuyệt đối phục tùng” theo những gì mà thầy cô giáo đưa ra, điều này khiến cho quan hệ giữa học sinh và thầy cô giáo trở nên căng thẳng, nó tạo nên khoảng cách thậm chí là quan hệ đối lập giữa giáo viên và học sinh. Có những thầy cô giáo công khai thiên vị một số học sinh, có những thầy cô lại thể hiện sự lạnh lùng với một số học sinh khác, thậm chí dùng những lời lẽ ghê lạnh, châm biếm để trách phạt các em. Một số thầy cô không nghiêm khắc hoặc không thể kiểm soát được trật tự của lớp học lại tỏ ra thiếu kiên nhẫn đối với những học sinh không chịu nghe lời, hoặc không kiềm chế được cảm xúc mà vô tình lại trút

giận lên những học sinh khác trong lớp. Có những thầy cô giáo sau khi tiến hành giáo dục mà chưa thấy được hiệu quả, các thầy cô cũng không kiên trì giáo dục, dạy dỗ các em mà hình thành thái độ “sống chết mặc bay”. Dưới sự ảnh hưởng của môi trường giáo dục áp đặt về quyền lợi, các thầy cô giáo về logic đã tạo môi trường cho các em thực hiện hành vi bạo lực học đường, và từ bạo lực trong nhà trường các hành vi bạo lực sẽ xuất hiện ngoài xã hội.

Khi mối quan hệ giữa thầy và trò thiếu sự đối thoại lẫn nhau sẽ dẫn đến một thực trạng là khi học sinh gặp khó khăn, các em không muốn tìm sự giúp đỡ từ các thầy cô giáo, các em không muốn tâm sự hay thổ lộ điều gì với các thầy cô của mình, bởi vì các em cho rằng thầy cô không thể giúp được mình. Khi đó, để giải quyết được khó khăn của bản thân các em chỉ còn cách dựa vào sự giúp đỡ của gia đình và bạn bè. Nếu không có sự giúp đỡ của gia đình, và bạn bè hoặc sự giúp đỡ ấy chưa hợp lý thì các em sẽ dễ dàng gặp phải những tình huống khó khăn hơn và bạo lực học đường rất có thể sẽ xảy ra.

- *Các phương tiện thông tin đại chúng*: Yếu tố này có vai trò rất quan trọng ảnh hưởng tới nhận thức của học sinh về vấn đề bạo lực học đường nói chung và trong bạo lực giữa các học sinh nói riêng. Các em hiện nay làm quen với các phương tiện thông tin đại chúng rất nhanh và khá sớm. Các em chịu ảnh hưởng rất nhiều những thông tin bạo lực từ bên ngoài như phim ảnh, internet, game,... Trên các game online cũng nhiều trò “đánh càng dã man càng nhiều điểm”. Dần dần trẻ nhiễm các tư tưởng bạo lực, thích thể hiện, giải quyết mâu thuẫn bằng bạo lực. Do đó, có những lý do tưởng chừng như rất đơn giản vẫn có thể dẫn đến bạo lực học đường như không tiền tiêu vặt, bị bạn nói xấu, tẩy chay, bị bạn ức hiếp.

Mặt khác, xã hội hiện nay có quá nhiều bạo lực: Thầy cô phạt học sinh, cha mẹ đánh đập con cái, con cái hành hung cha mẹ già, đồng nghiệp trả thù nhau, bạo lực gia đình... Điều này dẫn tới hiện tượng những “trái tim nguội lạnh”, trai lì cảm xúc. Nhiều khi trông thấy một nhóm học sinh đánh nhau người lớn chỉ đứng nhìn, thản nhiên vô can; các em có bỏ học lang thang ngoài đường

cũng chẳng người lớn nào thèm hỏi. Sự vô cảm của người lớn đã biến các em thành những đứa trẻ chỉ thích sử dụng nắm đấm, các em cũng bị lây lan thái độ tiêu cực ấy.

Có rất nhiều yếu tố ảnh hưởng tới tình trạng BLHD của HS THCS tuy nhiên 3 yếu tố trên là 3 yếu tố cơ bản có ảnh hưởng trực tiếp tới tình trạng BLHD của các em.

1.2. Một số đặc điểm tâm sinh lí đặc trưng của học sinh THCS

1.2.1. Khái niệm học sinh THCS

Trung học cơ sở (THCS, hay gọi tắt là cấp 2 hoặc Sơ Trung) là một bậc trong hệ thống giáo dục ở Việt Nam, trên Tiểu học (cấp 1) và dưới Trung học phổ thông (cấp 3). Trung học cơ sở kéo dài 4 năm (từ lớp 6 đến lớp 9). Thông thường, độ tuổi học sinh ở trường trung học cơ sở là từ 11 tuổi đến 15 tuổi.

1.2.2. Những thay đổi về mặt tâm sinh lý xã hội

1.2.2.1. Đặc điểm phát triển thể lực của học sinh THCS

Vị trí, ý nghĩa của giai đoạn tuổi học sinh trung học cơ sở trong sự phát triển con người

Lứa tuổi HS THCS bao gồm những em có độ tuổi từ 11 - 15 tuổi. Đó là những em đang theo học từ lớp 6 đến lớp 9 ở trường THCS. Lứa tuổi này còn gọi là lứa tuổi thiếu niên và nó có một vị trí đặc biệt trong quá trình phát triển của trẻ em. Tuổi thiếu niên có vị trí đặc biệt quan trọng trong quá trình phát triển của cả đời người, được thể hiện ở những điểm sau:

Thứ nhất: Đây là thời kỳ quá độ từ tuổi thơ sang tuổi trưởng thành, thời kỳ trẻ ở "ngã ba đường" của sự phát triển. Trong đó có rất nhiều khả năng, nhiều phương án, nhiều con đường để mỗi trẻ em trở thành một cá nhân. Trong thời kỳ này, nếu sự phát triển được định hướng đúng, được tạo thuận lợi thì trẻ em sẽ trở thành cá nhân thành đạt, công dân tốt. Ngược lại, nếu không được định hướng đúng, bị tác động bởi các yếu tố tiêu cực thì sẽ xuất hiện hàng loạt

nguy cơ dẫn trẻ em đến bến bờ của sự phát triển lệch lạc về nhận thức, thái độ, hành vi và nhân cách.

Thứ hai: Thời kỳ mà tính tích cực xã hội của trẻ em được phát triển mạnh mẽ, đặc biệt trong việc thiết lập các quan hệ bình đẳng với người lớn và bạn ngang hàng, trong việc lĩnh hội các chuẩn mực và giá trị xã hội, thiết kế tương lai của mình và những kế hoạch hành động cá nhân tương ứng.

Thứ ba: Trong suốt thời kỳ tuổi thiếu niên đều diễn ra sự cấu tạo lại, cải tổ lại, hình thành các cấu trúc mới về thể chất, sinh lý, về hoạt động, tương tác xã hội và tâm lý, nhân cách, xuất hiện những yếu tố mới của sự trưởng thành. Từ đó hình thành cơ sở nền tảng và vạch chiều hướng cho sự trưởng thành thực thụ của cá nhân, tạo nên đặc thù riêng của lứa tuổi.

Thứ tư: Tuổi thiếu niên là giai đoạn khó khăn, phức tạp và đầy mâu thuẫn trong quá trình phát triển.

Ngay các tên gọi của thời kỳ này: thời kỳ “quá độ”, “tuổi khó khăn”, “tuổi khủng hoảng”... đã nói lên tính phức tạp và quan trọng của những quá trình phát triển diễn ra trong lứa tuổi thiếu niên. Sự phức tạp thể hiện qua tính hai mặt của hoàn cảnh phát triển của trẻ. Một mặt có những yếu tố thúc đẩy phát triển tính cách của người lớn. Mặt khác, hoàn cảnh sống của các em có những yếu tố kìm hãm sự phát triển tính người lớn: Phần lớn thời gian các em bận học, ít có nghĩa vụ khác với gia đình; nhiều bậc cha mẹ quá chăm sóc trẻ, không để các em phải chăm lo việc gia đình...

1.2.2.2. Nảy sinh cảm nhận về “tính chất người lớn” của bản thân

Cảm nhận về "tính người lớn" của chính bản thân mình là một trong những nét tâm lý đặc trưng xuất hiện ở giai đoạn lứa tuổi thiếu niên. Thực tiễn cho thấy rằng sự nảy sinh cảm nhận đó ở lứa tuổi thiếu niên là một trong những yếu tố tâm lý góp phần tạo nên những mối quan hệ bất bình ổn giữa thầy cô và học sinh, làm cho tần số giao tiếp giữa thầy cô và học sinh giảm xuống và thay vào đó là nhu cầu giao tiếp của thiếu niên với bạn đồng lứa tăng lên.

Các em ở lứa tuổi này đối mặt với khủng hoảng lứa tuổi. Lúc này hầu hết các em đều có ý muốn và hành động phân biệt mình với người khác đặc biệt không muốn người lớn can thiệp vào hành động của mình. Mong muốn làm người lớn, được độc lập là động lực mạnh mẽ thúc đẩy sự phát triển của các em, đồng thời cũng làm xuất hiện sự xuất hiện bùng bình, ích kỉ và chống đối. Các em thường thích làm trái lại với yêu cầu của người khác.

Trong quan hệ với học sinh nhỏ tuổi hơn hay trong quan hệ với các bạn đồng lứa, thiếu niên có xu hướng cố gắng thể hiện mình như những người đã lớn.

1.2.2.3. Sự phát triển tự ý thức

Tuổi thiếu niên được xác định trong khoảng từ 11 - 15 tuổi. Đây là giai đoạn có nhiều thay đổi cả về tâm sinh lý và xã hội dẫn đến những biến đổi sâu sắc về mặt tâm lý, nhân cách. Giai đoạn tuổi thiếu niên thường được gắn với những cách gọi như "tuổi bất trị", "khủng hoảng tuổi thiếu niên". Việc nắm được những đặc điểm tâm lý của lứa tuổi này là rất cần thiết để các bậc cha mẹ có cách đối xử tác động tới con phù hợp. Các em ở lứa tuổi thiếu niên cảm nhận được các rung động của bản thân và hiểu rằng đó là trạng thái "cái tôi" của mình.

Bạo lực giữa các học sinh với nhau nói riêng là cách ứng xử, giải quyết các mâu thuẫn, bất đồng nảy sinh trong học tập, sinh hoạt trong nhà trường giữa các học sinh bằng bạo lực.

Bạo lực học đường có thể do nhiều nguyên nhân gây ra như: nhận thức còn thấp kém, thiếu kỹ năng sống,... của các em học sinh; do gia đình thiếu sự quan tâm, dạy dỗ; do nhà trường chưa chú trọng vào giáo dục nhân cách cho học sinh. Trong đó nguyên nhân từ chính bản thân các em chiếm một phần quan trọng. Có nhiều yếu tố ảnh hưởng tới thái độ của học sinh tới vấn đề bạo lực học đường như yếu tố gia đình, sự học tập, môi trường xã hội,...

1.3. Tổng quan một số công trình nghiên cứu lý luận về bạo lực và bạo lực học đường

1.3.1. Các nghiên cứu ở nước ngoài

1.3.1.1. Hướng giải thích nguồn gốc tâm lý của bạo lực

Bạo lực làm tổn hại về thể chất có nguồn gốc bản năng, tự vệ. Con người giống như con vật người ta có thể làm tổn thương nhau về miếng ăn, nếu trong hai người không lao vào đánh nhau vì một miếng ăn thì mỗi người trong số họ có nguy cơ bị chết đói. Vì thế mà hành vi bạo lực này được thực hiện để đảm bảo khả năng sinh tồn của con người.

Bạo lực làm tổn hại về thể chất có nguồn gốc từ sự giận dữ và thất vọng: theo thuyết tâm động lực cho rằng cảm xúc giận dữ, thất vọng sẽ thúc đẩy con người tới phản ứng bạo lực. Thất vọng càng in sâu, mức độ ảnh hưởng đến xu hướng bạo lực càng lớn. Thuyết bạo lực do thất vọng đã giải thích hiện tượng gây hấn theo các sự kiện bất thường của hoàn cảnh tác động tới tâm lý con người. Khi mới xuất hiện thuyết này khẳng định sự thất vọng luôn đưa đến một gây hấn nào đó. Ngược lại sự gây hấn luôn là kết quả của một số thất vọng. Trong quá trình phát triển, thuyết này đã bổ sung nhiều luận điểm so với lúc ban đầu. Bạo lực có thật sự diễn ra hay không tùy vào sự có mặt các kích thích, các tác nhân kích thích rất phong phú. Có thể từ các yếu tố trực tiếp và công khai cho đến những cái khó thấy hơn như sự liên kết các sự kiện bạo lực mà cá nhân đã trải qua, hay đơn giản là sự xuất hiện các kích thích liên quan. Tất cả các tác nhân kích thích này sẽ dẫn đến hành vi gây hấn.

Luận điểm “*thất vọng gây giận dữ*” của thuyết tâm động học là tiêu chí quan trọng để đo lường hành vi bạo lực của học sinh có nguồn gốc từ sự thất vọng tức giận.

Có thể thấy rằng hành vi bạo lực do yếu tố bên ngoài tác động khiến chủ thể có hành vi bạo lực. Trạng thái thất vọng, tức giận làm cho người hiền lành cũng sẵn sàng nổi khùng và thực hiện hành vi bạo lực để giải tỏa cảm xúc. Họ có thể giải tỏa bằng cách trút giận lên người khác. Chẳng hạn một học sinh vi phạm nội quy

lớp học bị cô giáo trách phạt, lúc về em học sinh này đánh bạn lớp trưởng vì cho rằng bạn lớp trưởng cùng phe với cô giáo làm mình bị phạt như vậy.

Như vậy, bạo lực làm tổn hại về thể chất có nguồn gốc từ quan sát và học hỏi: Thuyết học tập xã hội cho thấy một trong những nguồn gốc lớn nhất của hành vi bạo lực là do con người học được từ môi trường sống (văn hóa giáo dục gia đình, bạn bè, hàng xóm, phương tiện truyền thông...). Hành vi bạo lực là hành vi không phải có sẵn mà là hành vi mang tính chất bản năng hành vi học được từ môi trường. Chẳng hạn, các em chơi các game bạo lực hay xem phim bạo lực khi các em ra ngoài đời sống thực khi gây gổ bạo lực với bạn thì các em cũng sẽ có hành động giống như trong phim, trong game... hay có trường hợp một học sinh nghiện game về xin tiền bố chơi game bố không cho em ý đã giết chết bố mình và chặt xác bố vứt xuống sông. Những em học sinh lớn lên trong một gia đình luôn có bạo lực thì khi ra ngoài xã hội các em cũng sẽ sử dụng vũ lực để giải quyết vấn đề như các em học được từ cha mẹ mình.

Bạo lực làm tổn thương về mặt tinh thần thường mang tính cố ý cao, nhưng cá nhân ý thức về hành vi này thường kém. Sự tổn thương tinh thần là điều không dễ nhìn thấy song hậu quả để lại rất sâu sắc với nạn nhân.

Thông thường việc “*ngồi lê đôi mách*” hay “*nói xấu sau lưng*” là kiểu hành vi bạo lực mang tính tinh thần đặc trưng, chúng là những hành vi bạo lực không đối đầu trực tiếp của các chủ thể bạo lực. Tính chất bạo lực thể hiện ở rõ ở sự cố ý làm tổn thương về hành vi làm mất uy tín danh dự của người khác. Hành vi đó còn thể hiện ở sự cố ý làm hoặc không làm điều gì đó với mục đích làm cho người kia phải cảm thấy đau khổ hay thất vọng đặc biệt khi người thực hiện hành vi bạo lực càng có ý nghĩa quan trọng đối với nạn nhân thì sự ảnh hưởng của hành vi bạo lực đối với nạn nhân càng lớn. Nhìn chung, các em học sinh chỉ cho rằng những hành vi đấm đá, đánh nhau mới là bạo lực còn hành vi nói xấu làm mất danh dự của bạn thì không phải là bạo lực. Đó cũng là một trong những hạn chế trong sự hiểu biết của các em. Khi bị các con khác tấn công đe dọa sự tồn tại của mình lúc này tính dã thú trong con vật tăng lên.

Ở con người cũng vậy hành vi bạo lực chống lại kẻ thù lớn hơn sẽ dẫn đến sự sinh tồn hoặc diệt vong. Thực hiện hành vi bạo lực, chủ thể thường có tâm thế cố ý, sẵn sàng làm tổn thương người khác và cảm thấy hả hê về những hành động mình gây ra. Thông thường thì chúng ta thấy một số hành vi tuy đem lại sự tổn hại nhưng không bị coi là bạo lực. Các hiện tượng tự nhiên như sóng thần, sạt lở đất, khi tham gia giao thông vô tình va quệt vào nhau, một người vô ý làm rơi đồ vật làm đau người khác... đều không phải là hành vi bạo lực.

Học sinh có nhận thức đúng về gây hấn tinh thần thấp hơn với nhận thức về bạo lực thể chất. Học sinh có nhận thức tốt hơn đối với những hành vi không phải bạo lực vốn bắt nguồn từ hiện tượng tự nhiên. Còn có một số học sinh còn nhầm lẫn khi chỉ coi những hành vi bạo lực về thể chất, hành vi có tổn hại cho con người mới là hành vi bạo lực. Còn những hành vi hành hạ vật nuôi, hủy hoại bản thân (như lấy dao tự rạch vào người mình...) thì không coi là hành vi bạo lực. Điều đó cho thấy nhận thức của học sinh về những hành vi được coi là bạo lực là còn rất kém.

1.3.1.2. Hướng nghiên cứu về tình trạng bạo lực học đường

Ở nhiều quốc gia trên thế giới, tình trạng bạo lực học đường đã và đang diễn ra với nhiều hình thức và mức độ nghiêm trọng gây ảnh hưởng tiêu cực đến sự phát triển toàn diện về thể chất và tinh thần của học sinh. Điều này được thể hiện nghiên cứu thống kê điều tra của Hội Nghiên cứu Harvest (năm 2006) tại Singapore có tới 2800 trên tổng số 4000 em học sinh trả lời mình bị bạo lực trường học. Điều tra của Hiệp hội Y tế cho biết có đến 10% trẻ em bị bạo lực trường học tại Mỹ. Có khoảng 30% lứa tuổi teen (5.7 triệu) chịu ảnh hưởng của bạo lực học đường. Có thể các em bị xúc phạm về thân thể, bị tổn thương do những ngôn từ nặng nề, bị ám ảnh bởi thái độ lạnh lùng, thờ ơ. Những vấn đề này đã và đang gióng lên hồi chuông cảnh tỉnh chúng ta .

Nhà tâm lý học Na Uy Dan Olweus đã đưa ra chương trình chống bắt nạt trong trường học. Được áp dụng từ năm 1983, nó tỏ ra hữu hiệu đến mức được nhiều nước phát triển áp dụng. Số liệu thống kê cho hay, nhờ chương trình này, số

lượng nạn nhân và số lượng “kẻ ăn hiếp” giảm từ 30 – 50%. Đồng thời, cũng nhờ nó mà tỷ lệ phạm tội trộm cắp, ăn cướp, cưỡng hiếp trong trẻ vị thành niên thuyên giảm đáng kể.

Ở Canada, hệ thống chẩn đoán tâm lý của học sinh đã được thiết lập trong trường học. Việc này đang được tiến hành ngày một kỹ càng hơn vì kết quả xét nghiệm độ hung hãn của từng học sinh giúp cho công tác chống bắt nạt trong trường sẽ ngày một hữu hiệu.

Ở châu Âu đã thành lập ban quan sát toàn châu lục về bạo lực trong nhà trường. Các quốc gia đã triển khai dự án “*Hiến chương châu Âu vì trường học dân chủ không bạo lực*”. Theo đó, nhiều trò chơi trên máy tính đã thiết kế nhằm rèn cho học sinh kỹ năng chống bắt nạt trong nhà trường, trên đường phố, khuyến khích các em tham gia những trò chơi tập thể trên lớp, dựng những vở kịch, viết văn, làm thơ, tham gia thảo luận về đề tài chống bắt nạt, hoá giải hành động, thái độ hung hãn. Nhà trường cũng đã xây dựng những quy tắc hành vi cho những em thường rơi vào tình thế bị bắt nạt, và những em có xu hướng dùng bạo lực giải quyết tranh chấp, những em có tình thích trêu chọc bạn bè quá mức. Nét chung của các chương trình chống bắt nạt quốc tế là sự tỉ mỉ, chu đáo, có hệ thống, và tôn trọng nhân cách của học sinh và phụ huynh

Theo một cuộc điều tra của nhà xã hội học người Pháp Cécile Carra công bố năm 2009 (thực hiện trên 2000 học sinh từ 7-12 tuổi tại 31 trường học), có hơn 40% học sinh khẳng định từng là nạn nhân của bạo lực học đường ít nhất một lần trong năm và 28% học sinh thừa nhận từng là “hung thủ” trong các vụ bạo lực học đường. Vấn đề bạo lực học đường gây lo ngại tới mức Bộ Giáo dục Pháp phải tổ chức một hội nghị kéo dài 2 ngày (7 - 8/4) tại Paris để bàn riêng về chủ đề này .

Năm 2006, sau một vụ tự sát của một cô gái sau khi bị quấy nhiễu tình dục tại trường, Bộ trưởng Bộ Giáo dục Ba Lan, Roman Giertych, đã đưa ra một cuộc cải cách trường học “*không khoan dung*”. Theo kế hoạch này, các

giáo viên sẽ có vị thế pháp lý như các nhân viên dân sự, khiến việc thực hiện hành động bạo lực chống lại họ bị trừng phạt với những mức độ cao hơn. Hiệu trưởng trên lý thuyết, có thể gửi những học sinh hung hãn tới thực hiện phục vụ cộng đồng và cha mẹ của các học sinh đó cũng có thể bị phạt. Các giáo viên không phản ánh các vụ bạo lực ở trường có thể phải đối mặt với một án tù.

Cao uỷ Nhân quyền Nam Phi đã thấy rằng 40% trẻ em được phỏng vấn nói rằng chúng từng là các nạn nhân của tội phạm tại trường học. Hơn một phần năm số vụ tấn công tình dục vào trẻ em Nam Phi được phát hiện diễn ra tại trường học. Việc phải đương đầu với bạo lực gia đình, băng đảng và ma túy để lại dấu ấn lâu dài trong tính cách của học sinh .

Theo trung tâm thống kê quốc gia về giáo dục Mỹ, bạo lực học đường là một vấn đề nghiêm trọng. Năm 2007, năm gần nhất có dữ liệu tổng thể, một cuộc điều tra toàn quốc, được tiến hành hai năm một lần bởi các trung tâm ngăn chặn và kiểm soát dịch bệnh (CDC) và có những mẫu đại diện của các học sinh trung học Hoa Kỳ, thấy rằng 5.9% học sinh mang theo một loại vũ khí (như súng, dao, gậy) vào trường học trong 30 ngày trước thời điểm điều tra. Tỷ lệ này ở nam lớn gấp ba lần nữ. Trong 12 tháng trước cuộc điều tra, 7.8% học sinh trung học được thông báo đã bị đe dọa hay bị thương tích bởi một vũ khí trong trường học ít nhất một lần, với tỷ lệ cao trong nam lớn gấp hai lần nữ. Trong 12 tháng trước cuộc điều tra, 12.4% học sinh từng tham gia vào một vụ đánh nhau tại trường ít nhất một lần. Tỷ lệ nam cũng cao gấp hai lần nữ.

Tại Mỹ, nghiên cứu của Hội đồng phòng chống tội phạm quốc gia (NCPC) khẳng định 43% học sinh cả nam lẫn nữ thuộc độ tuổi từ 13-17 tuổi từng bị dọa nạt hoặc chế giễu trên Internet.

Trong một nghiên cứu công bố năm 2004, các tác giả James D. Unnever và Cornell Dewey cho biết có tới 1/4 số trẻ là nạn nhân của bạo lực học đường không hề nói với bất kỳ ai và 40% không nói với một người lớn nào. Các nghiên cứu mới được thực hiện ở Mỹ cũng cho thấy khi các vụ bạo lực học

đường diễn ra, các nạn nhân chỉ âm thầm chịu đựng: Có tới 85% các trường hợp không có sự can thiệp từ bên ngoài, trong khi chỉ có 4% có sự can thiệp của người lớn và 11% nhờ sự can thiệp của bạn bè. Liên quan đến bạo lực học đường qua Internet, số liệu của Hội đồng phòng chống tội phạm quốc gia cũng đáng báo động: Có tới 40% học sinh là nạn nhân của những hành động dọa nạt qua Internet hoặc điện thoại di động nhưng chỉ có 10% thổ lộ với cha mẹ mình. Cứ 9 nạn nhân, có 1 em khẳng định biết ai đứng đằng sau những thông điệp gửi cho mình nhưng không tố cáo.

Từ các công trình nghiên cứu trên, đã có ý nghĩa về mặt lý luận giúp cho tôi xây dựng bộ câu hỏi cho nghiên cứu BLHĐ ở Việt Nam.

1.3.1.3. Hướng nghiên cứu về sự tổn thương tâm lý, thể chất do bạo lực học đường gây ra

Bạo lực gây nên tổn thương về tinh thần và thể xác của các em. Nếu như tổn thương về thể xác khiến các em đau đớn trong một thời gian nhất định thì tổn thương về mặt tinh thần sẽ để lại những di chứng nặng nề hơn. Theo Marilyn S.Massey, những trẻ là nạn nhân của bạo lực học đường thường gánh chịu những hậu quả tiêu cực như: Sợ hãi, lo lắng; xuất hiện các triệu chứng tâm thần như mất ngủ, trầm cảm, đau đầu, rối loạn ăn uống, có xu hướng tự tử; giảm năng lực học tập.

Một nghiên cứu do nhà nghiên cứu Mottot Florence thực hiện ở châu

Âu, đăng trên tạp chí Sciences Humaines của Pháp (số tháng 2/2008) khẳng định có đến 61% nạn nhân của bạo lực học đường có ý định tự tử. Còn theo số liệu của toà khám nghiệm y lý bang Victoria (Úc) năm 2007, có tới 40% nạn nhân các vụ tự tử từng là đối tượng của nạn bạo lực học đường.

Đối với một số em, những di chứng của một thời thơ ấu bị bắt nạt còn kéo dài cho tới khi trưởng thành. Thậm chí, do nỗi ám ảnh của nạn bạo lực học đường, một số nạn nhân sau này đã trở thành thủ phạm của chính các hành động bạo lực tại trường học. Có thể nói, các hình thức bắt nạt, dù do học sinh với nhau, giáo viên, bạn tình hay cha mẹ thực hiện đều để lại những hậu quả

như trốn học, phản kháng bằng cách phá hoại của công ở học tấn công giáo viên, tự tử...

Đối với nạn nhân nếu không được chuẩn bị tinh thần để chống lại kẻ gây bạo lực với mình, các em thường dùng các phương pháp tiêu cực, giả vờ ốm, điểm số thấp, sống thu mình. Trong một tập thể thiếu kỷ cương, các em là nạn nhân bắt nạt có thể bị cô lập không muốn đến trường vì sợ bạn bè xa lánh, do họ không muốn chơi cùng kẻ yếu. Cách phản ứng như vậy cũng là để tự vệ vì học lo sợ bản thân sẽ trở thành nạn nhân bị bắt nạt. Với nhiều học sinh, tình trạng gây hấn kéo dài, làm ảnh hưởng xấu tới việc học tập của các em, khiến các em chán ghét trường học.

Ngoài việc ảnh hưởng tới học tập thì bạo lực còn có tác hại rất lớn đến sự phát triển của các em về mặt xã hội lẫn cảm xúc. Đối với các em liên tiếp là nạn nhân của bạo lực, sự bẽ bàng, sợ hãi lo lắng kéo theo suy nhược cơ thể trở nên nhút nhát, tự ti. Các em luôn tự coi mình là kẻ thất bại, có khi các em hình thành ý nghĩ tự tử hoặc sẽ trả thù kẻ đánh mình.

Những hậu quả không tốt về mặt tâm lý cũng sẽ xảy ra với những học sinh chỉ chứng kiến mà không tham gia bạo lực. Chứng kiến sự bắt nạt của các bạn, em sẽ cảm thấy lo lắng sợ hãi, nếu thấy kẻ bắt nạt không hề bị trừng trị thì các em chứng kiến cũng có thể hòa theo số đông, ủng hộ hành vi này, và có khả năng trở thành kẻ đi bắt nạt trong tương lai.

Qua nhiều công trình nghiên cứu, các nhà khoa học thuộc Trường Y tế Cộng đồng Havard (Mỹ) đã đưa ra kết luận rằng những người có tính cách gây bạo lực và cả nạn nhân bạo lực đều phải trải nghiệm cảm giác giận dữ. Những cuộc nghiên cứu khoa học trên hàng trăm người thường bị tức giận cho thấy sự giận dữ đã ảnh hưởng tới sức khỏe của họ rất nhiều.

Tức giận thù địch sẽ đẩy con người vào nguy cơ mắc chứng tim mạch và làm giảm tính hiệu quả của hệ miễn dịch trong cơ thể. Sự tức giận được cơ thể “hormone hóa” qua việc tiết ra một lượng lớn cortisol, adrenalin vào máu, nếu cơ thể thường xuyên ở trạng thái bức bối rất dễ gây mệt mỏi, quá tải dẫn

đến sẽ gây kiệt quệ. Con tức giận kéo dài sẽ làm tăng huyết áp, tăng lưu lượng máu dồn lên não, căng cứng cơ, thậm chí co thắt bao tử, tăng chuyển hóa làm rối loạn hệ thống thần kinh thực vật. Nếu cứ sống trong trạng thái này lâu dài sẽ gây tổn hại cho cơ thể.

Về mặt thể chất, hậu quả của bạo lực sẽ để lại vết cào xước, thâm tím trên cơ thể nạn nhân. Ở mức độ nghiêm trọng hơn, một số em sẽ phải nhập viện hoặc có thể đánh đổi bằng cả mạng sống của mình. Với những em đi gây hấn: Một số em nhận ra lỗi lầm của mình, ý thức về hậu quả mà mình gây ra, các em cảm thấy xấu hổ với bạn bè, thầy cô và ngại tham gia vào các hoạt động tập thể. Những hành vi bạo lực của các em sẽ khiến cho mọi người lên án, căm ghét, xa lánh; riêng các em nữ sinh thì hành động bạo lực này còn bị phê phán mạnh mẽ hơn, làm mất đi vẻ đẹp thuần khiết của người con gái. Đây thực sự là những mầm mống của tội ác mất hết tính người sau này nếu như các hành động bạo lực ấy ngày càng tiếp diễn. Các em sẽ trở thành những con người phát triển không toàn diện, mất dần tính “người” mà đi ngược về phía “con”. Tương lai của các em sẽ trở nên mù mịt nếu không sửa chữa ngay từ bây giờ.

Hành vi bạo lực học đường gây ra những hậu quả nghiêm trọng cả về sức khỏe lẫn thể chất, sức khỏe tâm thần và những vấn đề rắc rối về pháp luật. Hậu quả của bạo lực có liên quan chặt chẽ đến sự phát triển cá nhân (lòng tự tôn, khả năng xử lý vấn đề...) đến sức khỏe tâm lý, đến môi trường học đường và an toàn xã hội khi chính trong hành vi gây hấn có tiềm ẩn nguy cơ phạm pháp. Những hậu quả của hành vi bạo lực chống đối có thể nhận thấy tức thì, hoặc có thể là hậu quả tích lũy, ảnh hưởng đến sự phát triển nhân cách và tương lai lâu dài của học sinh.

1.3.1.4. Hướng nghiên cứu về các nguyên nhân dẫn đến bạo lực

- Ảnh hưởng của các yếu tố sinh học xã hội đến hành vi gây hấn

Ảnh hưởng của hệ thần kinh: Các nhà khoa học đã tìm thấy và chứng minh vùng thần kinh điều khiển sự bạo lực hay hung tính ở con người. Trong một

thực nghiệm, người ta gắn điện cực gây ức chế một điểm trên não bộ con khỉ - vùng amigdala. Mỗi con khỉ hung hãn đáng sợ người ta nhấn vào nút điện và nó trở nên bớt hung hãn. Như vậy, amigdala là nơi phát sinh những biểu hiện của hành vi hung tính, khi vùng amigdala này bị ức chế, biểu hiện thù địch sẽ giảm xuống. Sự hoạt hóa trên não con người cũng hoạt động như vậy. Sau khi nhận một kích thích vào một phần của hạt nhân não một phụ nữ đã điên lên đập cây đàn của cô ta vào tường, mặc dù trước đó đã xác định cô ta không có tiền sử về bệnh tâm thần (Moyer, 1976, 1983).

Ảnh hưởng của gen: Người ta đã nghiên cứu và chứng minh rằng hành vi bạo lực của con người chịu sự điều khiển của một gen hoặc nhóm gen nào đó. Những người sở hữu gen đó có xu hướng sử dụng bạo lực nhiều hơn khi bị khiêu khích. Tuy nhiên, các nhà bác học chưa tìm ra được gen nào quy định điều đó.

Thuyết nhiễm sắc thể cho rằng người đàn ông thừa nhiễm sắc thể Y-XXY thường có hành vi quá khích và hung bạo. Vào năm 1966 Richard - Speck một người đàn ông bị kết án tù khổ sai vì đã giết 7 y tá ở Chicago. Khi xét nghiệm người ta thấy người đàn ông này thừa nhiễm sắc thể Y (*Dẫn theo Hoàng Gia Trang, Phạm Mạnh Hà, Hung tính ở trẻ em, tamlyhoc.net*).

Ảnh hưởng của hoocmon: Người ta chứng minh Serotonin - chất dẫn truyền thần kinh có thể ngăn chặn được hành vi bạo lực. Đối với động vật khi dòng chảy của chất này bị gián đoạn thì các hành vi hiếu chiến thường xảy ra. Ở cả người và động vật, các nhà khoa học đã chứng minh được rằng những tên tội phạm bạo lực có lượng serotonin được sản sinh ra ở mức độ thấp nhất (Davidson, Putman và Larson, 2000).

Ảnh hưởng của khí chất: Khí chất của mỗi người được hình thành từ thừa ấu thơ, và được duy trì một cách bền vững. Những người có hệ thần kinh không cân bằng, trong đó hưng phấn mạnh hơn ức chế - kiểu khí chất hướng ngoại dễ phát triển kiểu hành vi mạnh mẽ hơn những trẻ có kiểu khí chất hướng nội với kiểu thần kinh yếu, ức chế mạnh hơn hưng phấn - kiểu khí chất hướng nội. Sự

xung đột giữa khí chất của trẻ và bố mẹ đôi khi là nền tảng cho bạo lực nghiêm trọng và kéo dài.

Ảnh hưởng của điều kiện sống, xã hội và tâm lý tới bạo lực học đường

Ảnh hưởng của điều kiện sống: Bạo lực do ảnh hưởng sức nóng, trong thực tế nhiều người cho biết họ thường cảm thấy bức tức, cáu gắt, tức giận vào những ngày nóng bức có độ ẩm cao nhất trong mùa hè. Quan sát trên các loài vật cho thấy khi thời tiết quá nóng chúng thường cảm thấy khó chịu, chúng thường có xu hướng tấn công các loài vật khác trong tầm mắt. Ở con người cũng vậy khi gặp thời tiết nóng nực, ẩm ướt, không khí ô nhiễm mùi khó chịu thì làm tăng khả năng gây bạo lực ở con người. Thời tiết quá nóng hoặc quá lạnh gây cảm giác khó chịu thì tỷ lệ gây gỗ cãi vã, bạo lực càng tăng. Nếu sự khó chịu này kéo dài khiến hành vi bạo lực đơ cứng cứng cổ, nó sẽ làm cho hành động của họ có xu hướng tấn công nhiều hơn và sẽ trở thành một nét tính cách trong con người họ. Và cách hành xử này được họ áp dụng mọi lúc mọi nơi kể cả khi họ không còn sự khó chịu nữa.

Ảnh hưởng của kinh tế xã hội: Các lý thuyết gây hấn đã lý giải rằng: Khi con người thất vọng ở bản thân hoặc rơi vào tình trạng đói nghèo, họ có thể dễ dàng có xu hướng tấn công người khác để giải thoát những bí bách chồng chất trong người.

Ảnh hưởng của các yếu tố tâm lý: Nhận thức và xúc cảm liên quan đến hành vi bạo lực: Con người có sự xuất hiện của hình thức tư duy trí tuệ tạo ra nhiều hình thái tấn công đa dạng liên quan đến bạo lực, đặc biệt là hình thức bạo lực tinh thần. Trong một hoàn cảnh bạo lực hoặc chứng kiến người khác gây bạo lực có thể làm tăng cảm xúc tiêu cực. Nhưng khi giảm cảm xúc này thì cũng không đảm bảo là sẽ giảm sự gây gỗ. Khi tức giận đã qua đi thì ý định gây gỗ có thể vẫn tồn tại. Các nghiên cứu trên trẻ nhỏ cho thấy: Tính dễ gắt gỏng, cáu gắt, khó trấn tĩnh... Thường phát triển khuôn mẫu hành vi bạo lực ở lứa tuổi sau này

Ảnh hưởng của phương tiện truyền thông đến bạo lực học đường

Sách báo, tranh ảnh khiêu dâm và hành vi bạo lực: Sách báo, phim ảnh nói về tình dục thường mô tả theo mô típ điển hình kiểu một người đàn ông bạo lực với một người phụ nữ. Cô ta lúc đầu kháng cự và chống lại sự tấn công của anh ta, nhưng dần dần cô gái bị tác động tình dục và sự kháng cự của cô ấy biến mất. Các nhà tâm lý học đã cảnh báo về những hình ảnh người đàn ông tảo bạo vô lý phụ nữ và hôn mạnh mẽ trong khi cô ta phản đối. Đọc và xem những hình ảnh hư cấu về một người đàn ông tảo tợn và mạnh mẽ trong tình dục có nguy cơ làm tăng sự gây hấn chống lại phụ nữ của người đàn ông (David G. Myers, 2005). Tranh khiêu dâm góp phần tạo ra bạo lực thực sự của những người đàn ông đối với phụ nữ.

Từ những hình ảnh tấn công tình dục một cách mạnh mẽ thường xuyên trên các sách báo, tranh khiêu dâm. Các em học sinh trong tuổi vị thành niên, khi các em xem được những hình ảnh sách báo khiêu dâm này các em tò mò làm theo chúng và gây bạo lực tình dục với bạn khác giới để thỏa mãn tính tò mò của mình. Việc thường xuyên xem các sách báo, tranh ảnh khiêu dâm liên quan tới bạo lực sẽ làm chai sạn nhận thức và cảm xúc người xem

1.3.2. Các nghiên cứu ở Việt Nam

Ở Việt Nam trong những năm gần đây, dư luận xã hội lên tiếng khá nhiều về bạo lực học đường, với những lo ngại về sự đa dạng và mức độ nguy hiểm của hành vi này. Thực chất, bạo lực học đường không phải là một vấn đề mới, nhưng càng ngày, mức độ và tính chất của hành vi này càng nguy hiểm, phức tạp hơn.

Có rất nhiều công trình nghiên cứu, các bài báo khoa học có liên quan tới vấn đề bạo lực trong trường học của học sinh đã được nhắc đến:

Bài báo khoa học bạo lực học đường: “Nguyên nhân và một số biện pháp hạn chế” của tác giả Nguyễn Văn Lược đã đi sâu tìm hiểu một số nguyên nhân tâm lý xã hội dẫn đến hành vi bạo lực học đường giữa học sinh với học sinh và đưa ra một số biện pháp làm hạn chế tình trạng bạo lực học đường hiện nay .

Đặng Hoàng Minh và Trần Thành Nam với báo cáo khoa học “Hành vi bạo lực của thanh thiếu niên – con đường hình thành và cách tiếp cận đánh giá” chỉ ra con đường bạo lực học đường và cách tiếp cận, đánh giá hành vi bạo lực học đường .

Đề tài nghiên cứu của tác giả Trần Thị Minh Đức làm chủ biên “Hành vi gây hấn của học sinh phổ thông trung học” tìm hiểu nhận thức của học sinh và hành vi gây hấn, chỉ ra thực trạng hành vi gây hấn của học sinh. Bên cạnh đó nghiên cứu đưa ra một số đặc điểm tâm lý xã hội của học sinh thực hiện hành vi gây hấn và học sinh bị gây hấn, đưa ra một số biện pháp giảm thiểu, ngăn chặn hành vi gây hấn ở học sinh THPT.

Một cuộc khảo sát do khoa Xã hội học, trường ĐHKH XHNV (ĐHQG HN) thực hiện vào năm 2008 tại 2 trường THPT thuộc quận Đống Đa (Hà Nội) về tình trạng bạo lực nữ sinh đã cho thấy nhiều kết quả đáng lo ngại. Cụ thể, có đến 96,7% số học sinh trong mẫu được hỏi cho rằng, ở trường các em có xảy ra hiện tượng nữ sinh đánh nhau. Mức độ bạo lực trong nữ sinh là 44,7% rất thường xuyên; 38% thường xuyên; và 17,3% không thường xuyên. Kết quả khảo sát cũng cho con số đáng lo khi có tới 64% các em nữ được hỏi thừa nhận là đã từng có hành vi đánh nhau với các bạn khác; có đến 45,3% học sinh cho rằng hành vi đó là bình thường; 30,7% trả lời có thể chấp nhận được; và chỉ có 24% học sinh không chấp nhận hành vi bạo lực trong nữ sinh . Khảo sát cho thấy, có những lý do rất đơn giản nhưng cũng là cơ gây ra xung đột, như không ưa thì đánh 24%; bị khiêu khích nên đánh 16%; đánh vì lí do tình cảm 13,3%. Đáng lo ngại là có những lý do không thể hình dung được, ví dụ: người khác nhờ đánh 20% và chẳng có lý do gì cũng đánh 12%. Còn phải kể thêm một yếu tố thúc đẩy hành vi bạo lực học đường, đó là sự cổ vũ của bạn bè, trong đó có các nam sinh.

Khảo sát này cũng đặc biệt quan tâm tới thái độ của cha mẹ khi con cái có hành vi bạo lực, bởi điều này có ảnh hưởng quan trọng tới diễn biến tâm lý và việc điều chỉnh hành vi của các em. Kết quả thật đáng buồn: Có 41,7% các

em nói rằng bị cha mẹ "*mắng chửi và đánh*"; 9,4% cha mẹ "*khuyên bảo nhẹ nhàng*"; 6,3% yêu cầu phải "*xin lỗi bạn*"; và có đến 42,6% nói rằng "cha mẹ không quan tâm đến hành vi đánh nhau của con gái".

Những con số này đáng báo động về vai trò làm cha mẹ trong gia đình hiện nay. Chính sự thờ ơ, vô cảm và vô trách nhiệm của nhiều bậc làm cha làm mẹ đối với con cái, cộng thêm phương pháp giáo dục sai lầm sẽ là mảnh đất nuôi dưỡng hiện tượng bạo lực phát triển trong học sinh.

Chiến dịch "Trường học thân thiện" chống bạo lực đối với trẻ em do tổ chức phi chính phủ quốc tế Plan đã phối hợp với Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội thực hiện. Chiến dịch được thực hiện từ nay cho tới năm 2020 với mục đích ngăn ngừa tất cả các hình thức bạo lực đối với trẻ em trong trường học. Mục tiêu lớn của chiến dịch là đến năm 2011 sẽ có ít nhất 80% trường học trong địa bàn dự án thiết lập và duy trì được môi trường học tập thân thiện, phi bạo lực với trẻ em. Sau đó, mô hình hệ thống bảo vệ trẻ em dựa vào cộng đồng sẽ được đưa vào thử nghiệm tại một số địa bàn dự án .

Ngày 19/3/2000, Sở giáo dục Hà Nội tổ chức chương trình tọa đàm "Bạo lực học đường – nguyên nhân - thực trạng và giải pháp" cho phụ huynh và học sinh của khối THCS. Một trong những nội dung chính của buổi tọa đàm là tìm hiểu cảm xúc, sự nhận thức về pháp luật, những kiến thức về phòng vệ chính đáng của học sinh thông qua những đoạn video clip về bạo lực học đường. Những vấn đề trên sẽ được đặt ra không chỉ với học sinh mà cả giáo viên và phụ huynh nhằm tìm hiểu tâm lý lứa tuổi để có những phương pháp giáo dục tích cực .

Nhìn chung trên thế giới và Việt Nam đã có rất nhiều công trình nghiên cứu về vấn đề bạo lực học đường, nhất là về bạo lực giữa các em học sinh. Những nghiên cứu này đã thống kê về thực trạng bạo lực bằng những số liệu cụ thể, mô tả hiện trạng về tính chất hoặc hành vi bạo lực học đường, xem xét nguyên nhân và hậu quả của nó. Những nghiên cứu trên góc độ tâm lý học cũng chỉ ra rằng sự thờ ơ của học sinh, thái độ thờ ơ, sự nhận thức còn hạn chế của

các em là một trong những nguyên nhân chính dẫn đến tình trạng bạo lực học đường đang gia tăng hiện nay. Xuất phát từ lí do trên tôi chọn đề tài nghiên cứu :“ THỰC TRẠNG BẠO LỰC HỌC ĐƯỜNG HIỆN NAY TẠI TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ THỊ TRẤN ĐÌNH LẬP, HUYỆN ĐÌNH LẬP, TỈNH LẠNG SƠN”

Đề tài góp phần làm phong phú hơn vấn đề lí luận trong trường học dưới góc độ tâm lí học, góp phần làm rõ thực trạng bạo lực trong trường học của học sinh THCS.

Chương 2

THỰC TRẠNG BẠO LỰC HỌC ĐƯỜNG Ở TRƯỜNG THCS THỊ TRẤN ĐÌNH LẬP – HUYỆN ĐÌNH LẬP – TỈNH LẠNG SƠN

2.1 Đặc điểm tình hình của trường THCS Đình Lập

2.1.1 Lịch sử hình thành và phát triển

-Trường THCS thị trấn Đình Lập đóng trên địa bàn khu 5 thị trấn Đình Lập, huyện Đình Lập, tỉnh Lạng Sơn.

-Trường được tách ra từ trường cấp 2,3 huyện Đình Lập từ 26/7/2006.

Trường nằm trong trung tâm huyện được đầu tư xây dựng cơ sở vật chất tương đối khang trang sạch đẹp. Được sự quan tâm của lãnh đạo ban ngành các cấp, cùng sức mạnh của phong trào xã hội hóa giáo dục ở địa phương, trong quá trình hình thành, xây dựng và phát triển, trường đã tạo được uy tín trong ngành và niềm tin trong mọi tầng lớp nhân dân, là một trong những đơn vị có bề dày thành tích trong phong trào thi đua dạy tốt-học tốt; từ 2006 đến nay đều đạt danh hiệu trường tiên tiến và tiên tiến xuất sắc. Với bề dày truyền thống, nhà trường luôn duy trì và giữ vững các tiêu chuẩn trường đạt chuẩn quốc gia, luôn khẳng định được vị thế của mình trong sự nghiệp giáo dục luôn là địa chỉ đáng tin cậy về giáo dục có chất lượng.

Để nghiên cứu đề tài này, tác giả lựa chọn ngẫu nhiên các bạn học sinh trong trường từ lớp 6 đến lớp 9

Như vậy, khách thể nghiên cứu điều tra đã được xác định với sự phân bố tương đối đồng đều trên địa bàn trường. Nhờ vậy, đánh giá khách quan hơn về thực trạng bạo lực học đường học sinh trung học cơ sở thị trấn Đình Lập

2.1.2 Đặc điểm cơ sở vật chất

Có 2 dãy nhà : dãy nhà cấp 4 với 3 phòng học và dãy nhà 2 tầng với 8 phòng học

- Khu lớp học được thiết kế phù hợp với môi trường giáo dục với diện tích khoảng 35 m²/ phòng. Mỗi phòng học được bố trí hệ thống chiếu sáng hợp lý, có trang bị máy chiếu ở 8 phòng học trong dãy nhà 2 tầng. Có đầy đủ hệ thống quạt điện, đèn chiếu sáng để tạo không khí mát mẻ đem lại môi trường học tập lý tưởng.

- Hệ thống các phòng học chức năng bao gồm: phòng thí nghiệm thực hành các môn tin học, sinh học,... thư viện nhà trường thường xuyên mở cửa chào đón học sinh vào đọc sách và tìm hiểu tài liệu học tập.
- Phòng y tế được trang bị khá đầy đủ các dụng cụ chăm sóc sức khỏe thiết yếu cho các em học sinh.
- Khu vui chơi ngoài trời rộng tạo không gian thuận lợi cho các hoạt động của nhà trường cũng như hoạt động của các em học sinh.
- Có sân vận động đằng sau trường phục vụ cho các hoạt động thể dục thể thao cũng như tập luyện các môn học.
- Ban giám hiệu: 02 phòng
- Văn phòng: 01 phòng
- Phòng hội đồng: 01 phòng
- Phòng bảo vệ: 01 phòng
- Phòng học bộ môn: 08 phòng được trang bị gần như đầy đủ các thiết bị, máy móc phục vụ cho việc học tập, thực hành của học sinh.
- Phòng thực hành tin học: 01 phòng
- Phòng thực hành môn sinh học: 01 phòng
- Phòng thư viện: 01 phòng
- Phòng thiết bị-đồ dùng dạy học: 01 phòng
- Phòng y tế: 01 phòng
- Khu vệ sinh 4 khu, có đầy đủ hệ thống cấp và thoát nước
- Khu vực để xe cho cán bộ- giáo viên- nhân viên và học sinh : 01 khu

2.2 Thực trạng bạo lực học đường ở học sinh trung học cơ sở

Kết quả nghiên cứu về thực trạng bạo lực của học sinh THCS thị trấn Đình Lập Trên cơ sở mục đích, đối tượng và phạm vi nghiên cứu của khóa luận, tập trung phân tích một số nội dung chính dựa trên kết quả khảo sát sau:

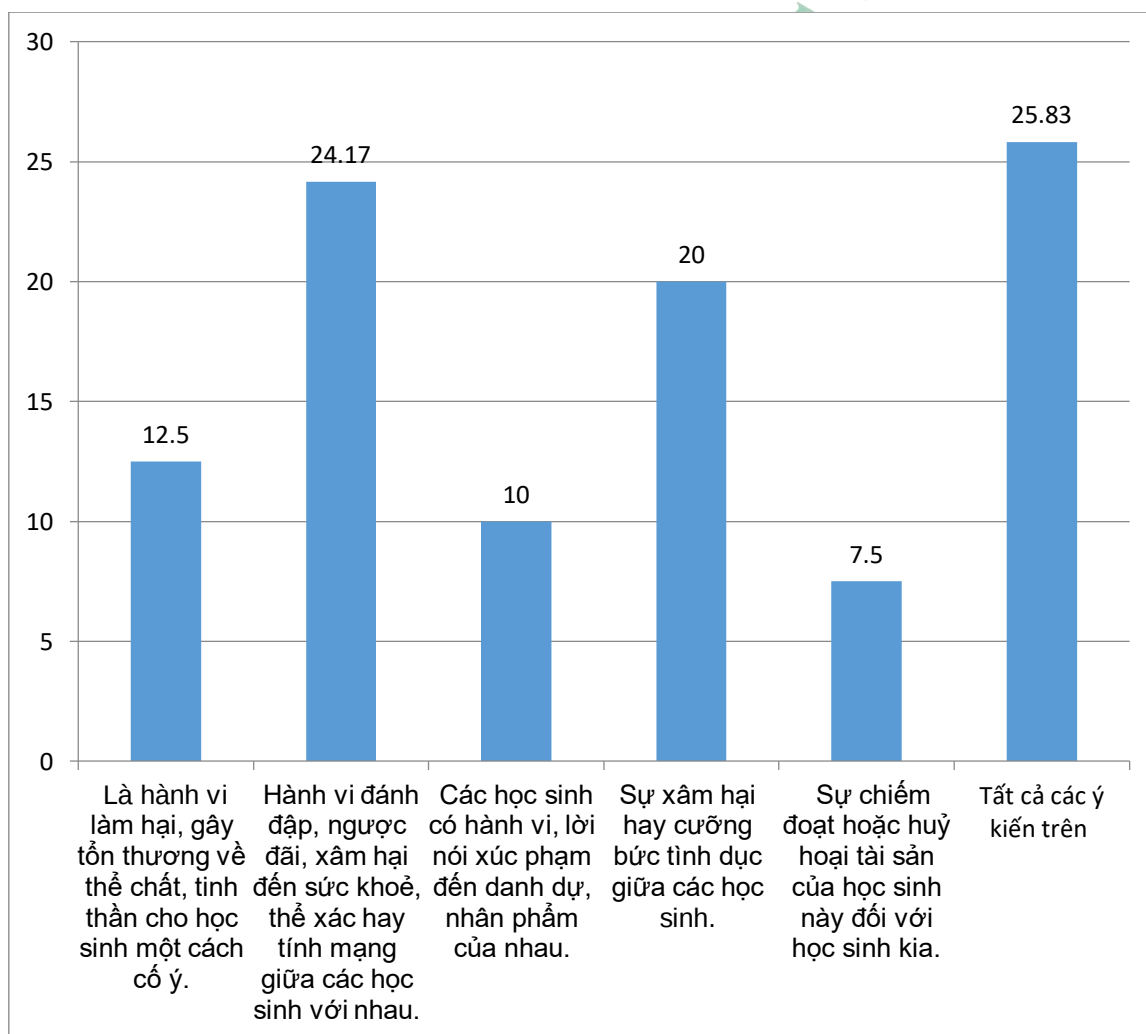
- Thực trạng bạo lực học đường ở học sinh trung học cơ sở
 - + Hiểu biết về bạo lực học đường và hình thức bạo lực học đường ở học sinh trung học cơ sở.
 - + Các yếu tố ảnh hưởng tới bạo lực học đường ở học sinh trung học cơ sở.

2.2.1. Hiểu biết về bạo lực học đường và hình thức bạo lực học đường của học sinh trung học cơ sở

2.2.1.1. Hiểu biết về khái niệm bạo lực học đường

Dựa vào khái niệm bạo lực và bạo lực học đường giữa các học sinh với nhau chúng tôi đã đưa ra câu hỏi để tìm hiểu xem các em hiểu như thế nào về khái niệm bạo lực giữa các học sinh với nhau.

Kết quả điều tra cho thấy, hầu hết các em đã có hiểu biết đúng và đầy đủ về khái niệm bạo lực học đường. Có tới 25,83 % các em lựa chọn tất cả các phương án cụ thể liên quan đến khái niệm BLHĐ. BLHĐ: Đó là hành vi làm hại, gây tổn thương về thể chất, tinh thần cho học sinh một cách cố ý, hành vi đánh đập, ngược đãi, xâm hại thể xác hay tính mạng giữa các học sinh với nhau.

Biểu đồ 2.1. Hiểu biết của học sinh trung học phổ thông về bạo lực học đường

Những hành vi thể hiện qua lời nói xúc phạm đến danh dự, nhân phẩm của nhau, hay hành vi xâm hại hay cưỡng bức tình dục giữa các học sinh, sự chiếm đoạt hoặc huỷ hoại tài sản của học sinh này đối với học sinh kia. Có thể nói, đa số các em học sinh đã nhận thức tốt về nội hàm của khái niệm bạo lực giữa các học sinh với nhau, hiểu được các biểu hiện của nó. Việc học sinh có hiểu biết đúng đắn hiện tượng BLHĐ sẽ giúp các em có thể nhận biết được các dạng bạo lực học đường và có biện pháp phòng chống BL hiệu quả. Tuy nhiên, có đến 7,5% học sinh coi BLHĐ là sự chiếm đoạt hoặc huỷ hoại tài sản của học sinh này đối với học sinh kia. Cách hiểu như vậy về BLHĐ hạn hẹp của học sinh có nguy cơ dẫn tới BLHĐ. Có 12,5% các em cho rằng BLHĐ là hành vi làm hại, gây tổn thương về thể chất, tinh thần cho học sinh một cách cố ý. *"BLHĐ là hành vi đánh đập và làm tổn thương bạn khác bằng các công cụ như: dao, gậy, gạch, đá..."* (Phiếu 39). Tuy nhiên, với cách hiểu có giới hạn của khái niệm BLHĐ gói gọn đơn giản ở những hành vi gây tổn thương cơ thể và sử dụng hung khí hoặc gây tổn thương đến nạn nhân về mặt thể chất là BLHĐ là chưa đủ.

Tóm lại, mặc dù hầu hết các em HS đều có hiểu biết về bạo lực học đường, nhưng cách hiểu vấn đề này còn chưa có sự đầy đủ và còn rất sơ sài. Các em mới chỉ hiểu được những biểu hiện bên ngoài theo kiểu bạo lực là đánh đập làm tổn thương người khác, mà chưa nắm rõ bản chất bên trong của khái niệm. Một bộ phận các em còn hiểu một cách phiến diện về BLHĐ, không coi hành vi làm tổn thương tinh thần là bạo lực hay cho rằng hành vi bạo lực xảy ra bên ngoài khuôn viên nhà trường cũng không phải là BLHĐ. Khi chưa hiểu được đầy đủ khái niệm BLHĐ thì các em sẽ không nhận biết được đâu là hành vi bạo lực, do đó sẽ không có hành vi ngăn chặn kịp thời. Vì vậy, gia đình và nhà trường cần phải giáo dục, bổ sung kiến thức cho các em về bạo lực học đường để các em có hiểu biết hoàn thiện hơn về vấn đề này.

2.2.1.2. Hiểu biết về hình thức bạo lực học đường ở học sinh trung học cơ sở

Có thể nói rằng, BLHD diễn biến hết sức phức tạp. Ở nhiều góc quan hệ khác nhau trong môi trường học đường, bạo lực học đường đã tồn tại. Thông thường nhắc đến bạo lực học đường, nhiều người nghĩ rằng đó chỉ là chuyện đánh nhau giữa học sinh và học sinh nhưng thực tế không chỉ là như thế mà diễn biến và hình thức của nó hết sức phức tạp.

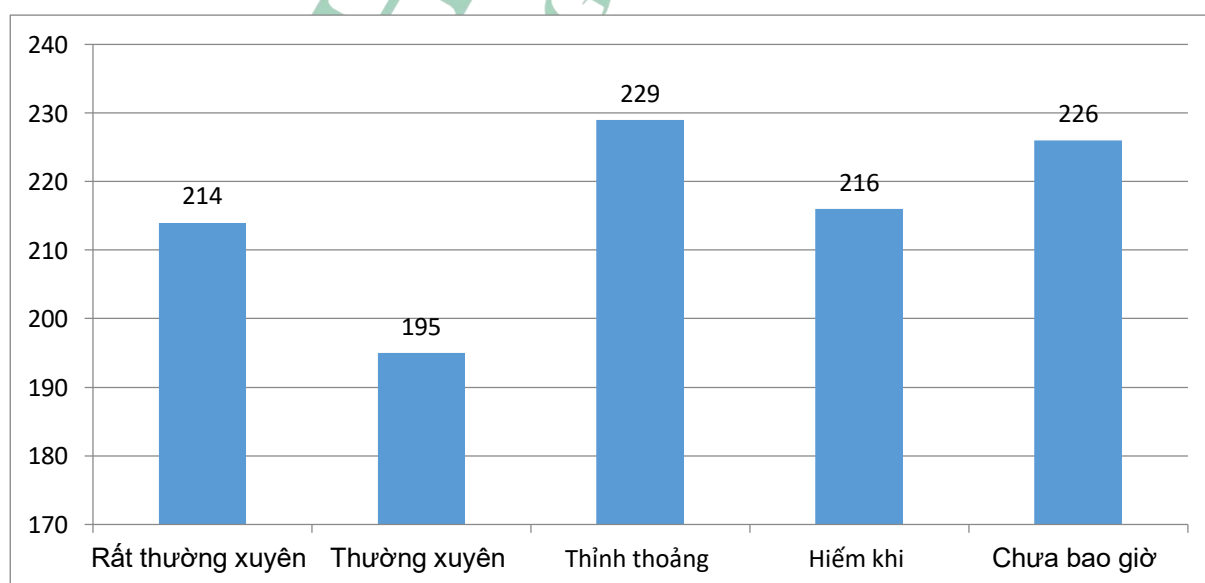
Ở lứa tuổi học sinh THCS, tư duy của các em có sự phát triển và hoàn thiện hơn rất nhiều so với lứa tuổi học sinh tiểu học. Việc hàng ngày các em đến trường chứng kiến hành vi gây gổ, đánh nhau do mâu thuẫn giữa các bạn học sinh diễn ra tại trường, lớp học. Điều này, đã tác động trực tiếp vào suy nghĩ nhận thức của các em. Bên cạnh đó, chỉ cần một thao tác đơn giản truy cập Internet, cũng có thể ra hàng trăm các clip, bài báo nói về bạo lực học đường. Hình thức bạo lực học đường được chia làm hai loại bạo lực về thể chất và bạo lực tinh thần. Vì vậy để làm rõ hiểu biết của các em về các hình thức BLHD của HS THCS trong thời gian gần đây tác giả đưa ra một số câu hỏi để làm rõ hơn hình thức BL xảy ra chủ yếu ở trường THCS. Hình thức đó biểu hiện như thế nào? Các em đã nhận diện đúng các hình thức BLHD?

Bảng 2.1 Các hình thức bạo lực học đường

Đơn vị (lượt)

Stt	Nội dung	Rất thường xuyên	Thường xuyên	Thỉnh thoảng	Hiếm khi	Chưa bao giờ
1	Đánh nhau	10	18	35	22	35
2	Đe dọa bắt nạt	25	20	21	30	24
3	Chửi bới, lăng mạ	40	15	25	23	17
4	Nói xấu	52	23	18	21	6
5	Tung tin, quay phim chụp ảnh lên mạng	31	32	25	17	15
6	Cô lập bạn một cách có chủ ý	25	14	39	22	20
7	Phá hoại tài sản của bạn	23	36	15	25	21
8	Trấn lột tài sản	5	29	26	25	35
9	Xâm hại, cưỡng bức tình dục	3	8	25	31	53
	Tổng	214	195	229	216	226

Biểu đồ 2.2 : Các hình thức bạo lực học đường

Kết quả nghiên cứu cho thấy, hành vi nói xấu diễn ra rất thường xuyên (214 lượt). Hầu hết các em cho rằng nói xấu là việc rất bình thường các em không coi đây là hình thức BLHD. Hành vi mà HS lựa chọn thường xuyên diễn ra là chửi bới lăng mạ (40 lượt), đe dọa bắt nạt (25 lượt). Các hành vi HS lựa chọn thỉnh thoảng vẫn còn diễn ra, đó là các hành vi đánh nhau (10 lượt), tiếp theo là hành vi đe dọa bắt nạt (ĐTB = 25 lượt), phá hoại tài sản của bạn. Ngoài ra, hành vi hiếm khi diễn ra ở trường học cô lập bạn một cách có chủ ý và xâm hại, cưỡng bức tình dục (3 lượt).

Hình thức phổ biến diễn ra được các em cho là bình thường đó là những hành vi nói xấu, chửi bậy, nói tục các em không biết được rằng chính những hành vi đó lại là nguyên nhân dẫn tới trường hợp các em xử "thượng cẳng tay hạ cẳng chân với nhau". Như ý kiến của một em học sinh nêu lên trong phiếu khảo sát *"đã gọi là bạo lực thì phải đánh nhau chứ chửi, như hành vi tát, đấm, kéo lê, gây đau đớn cho bạn mới là bạo lực"* (Phiếu số 45). Nhưng nếu chỉ dừng lại ở những hành vi đánh nhau có sử dụng hoặc không sử dụng hung khí, gây tổn thương đến nạn nhân về mặt thể chất, được gọi bạo lực học đường thì chưa đầy đủ. *"Em nghĩ đã gọi là bạo lực học đường rồi thì chỉ có đánh nhau"*. (phiếu 18)

Kết quả nghiên cứu cho thấy, đa số các em có tham gia vào các hành vi bạo lực. Hình thức mà các em không nhận thức được đó là hành vi nói xấu bạn, trêu đùa làm tổn thương bạn. Những hình thức này tuy không đem lại hậu quả nghiêm trọng về thể chất nhưng có ảnh hưởng lớn tới tinh thần nạn nhân. Có em cho đó là chuyện bình thường: *"Là học sinh thì không tránh khỏi những chuyện đó, nếu cứ qui những lời nói, thái độ trên là bạo lực học đường thì học sinh nào cũng cũng chịu bạo lực học đường"* (Phiếu 33). Tuy nhiên, cũng có một số ít HS đã nhận biết được một số hành vi bạo lực học đường gây tổn hại đến tinh thần, như: *"Có lời nói hăm dọa, cảnh cáo bạn khác"*; *"Viết thư khủng bố tinh thần"*; *"Đưa lên mạng những thông tin ác ý về bạn bè"*. Đây là những hành vi diễn ra với mức độ ngày càng lan rộng mà truyền thông gần đây nói

đến rất nhiều, nhiều em học sinh đã chặn đường đánh các bạn yếu hơn. Không những thế yếu tố bạo lực còn được thể hiện ở sự dần mất rằng lần một sẽ đánh như thế, lần hai sẽ nặng tay hơn... Cũng không thể không đề cập đến chuyện một số nhóm đã bắt đầu trấn lột bạn của mình để lấy tiền. Đó cũng là một hình thức bạo lực thực sự.

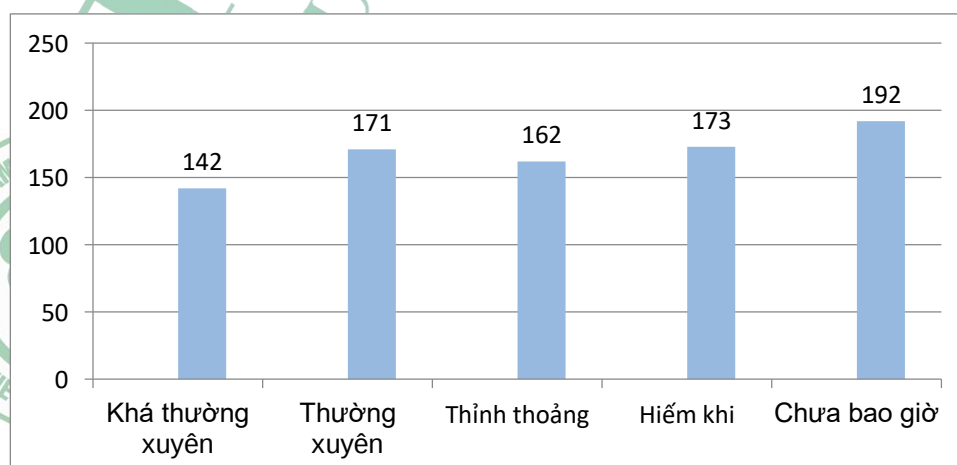
Một số học sinh nữ cho rằng bạo lực ở học sinh nữ là chuyện xảy ra bình thường. Nam giới làm được thì nữ giới cũng làm được sự "bình đẳng giới". Như ý kiến của học sinh: "*Các bạn nam được phép đánh nhau, chơi điện tử thì tại sao học sinh nữ chúng em không được chứ. Chẳng có việc gì con trai làm được mà con gái bọn em không làm được cả*" (Phiếu 102)

2.3 Vai trò của học sinh trong bạo lực học đường

Bảng 3.2. Vai trò của học sinh trong BLHĐ

Stt	Nội dung	Khá thường xuyên	Thường xuyên	Thỉnh thoảng	Hiếm khi	Chưa bao giờ
1	Người bày mưu	16	23	15	25	41
2	Người gây bạo lực	23	17	24	35	21
3	Người chỉ điểm	13	20	33	27	27
4	Người adua, khích bác	25	21	17	28	29
5	Người quan	38	41	19	12	10
6	Người bảo vệ nạn nhân	18	26	28	19	29
7	Người bị gây bạo lực	9	23	26	27	35
	Tổng	142	171	162	173	192

Biểu đồ 2.3 Vai trò của học sinh trong BLHĐ

Học sinh thỉnh thoảng đóng vai trò là người bày mưu (15 lượt), người gây bạo lực (35 lượt). Điều đó cho thấy các em vẫn còn là người gây bạo lực hoặc chủ mưu của các vụ ẩu đả. Khi có bạo lực xảy ra các em thỉnh thoảng đứng ra khích bác, adua (17 lượt). Thỉnh thoảng các em đóng vai trò là người quan sát (19 Lượt). Các em ngày càng thờ ơ, sống vô tâm khi thấy bạn bè của mình bị đánh, không dám can ngăn hoặc gọi người giúp đỡ. Khi có bạo lực xảy ra với bạn của mình hiếm khi có học sinh đứng ra bảo vệ nạn nhân (29 lượt). Bên cạnh đó, cũng có những học sinh biết gọi người giúp đỡ. Có một số trường hợp khi chứng kiến các bạn đánh nhau không gọi người giúp đỡ mà còn đứng ngoài xúi giục, ủng hộ bằng miệng và còn quay phim chụp ảnh đưa lên mạng để khoe chiến tích, có những em không dám can ngăn sợ bị trả thù

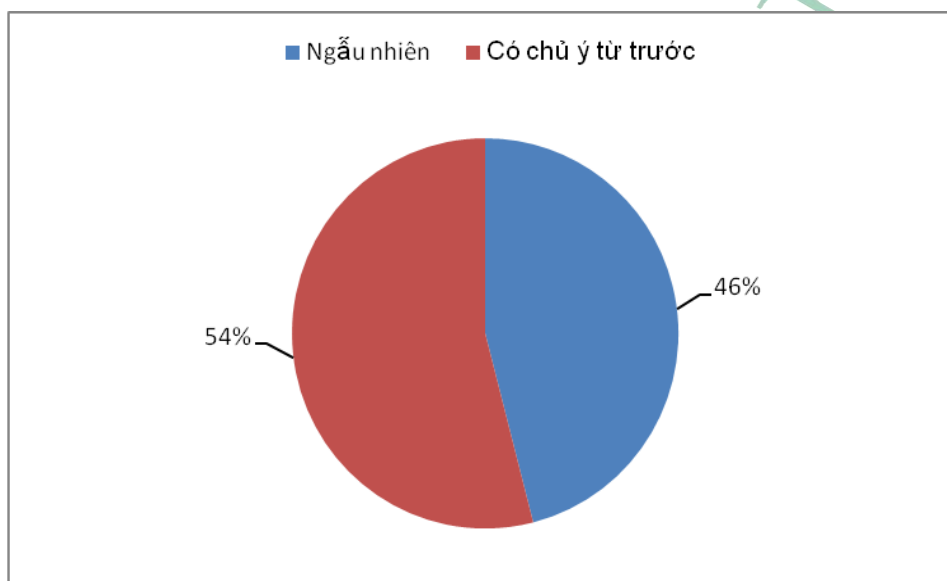
Học sinh thường xuyên là người đứng ngoài quan sát (38 lượt) hoặc có những trường hợp các em không quan tâm và tránh đi nơi khác tránh va lầy "*đầu không phải thì phải tai*". Có thể thấy rằng, cuộc sống hiện đại làm cho các em mất dần tính cộng đồng, các em hình thành tính cá nhân ích kỷ ngày càng cao. Điều đó cho thấy tại sao một bộ phận thanh thiếu niên ngày càng sống khép mình và không biết giúp đỡ người khác khi họ gặp khó khăn cần giúp đỡ. Có thể giải thích là do các em bị lầy nhiễm thái độ thờ ơ từ những người xung quanh, do kinh nghiệm sống của các em còn hạn hẹp.

Khi mâu thuẫn với nhau các em chủ yếu lựa chọn cách giải quyết đó sử dụng nắm đấm các em cho rằng chỉ có như vậy mới "*giải tỏa được cảm xúc tức giận trong người*".

2.3.1. Đánh giá của học sinh về nguyên nhân và hậu quả của bạo lực học đường

2.3.2. Đánh giá về nguyên nhân gây ra bạo lực học đường

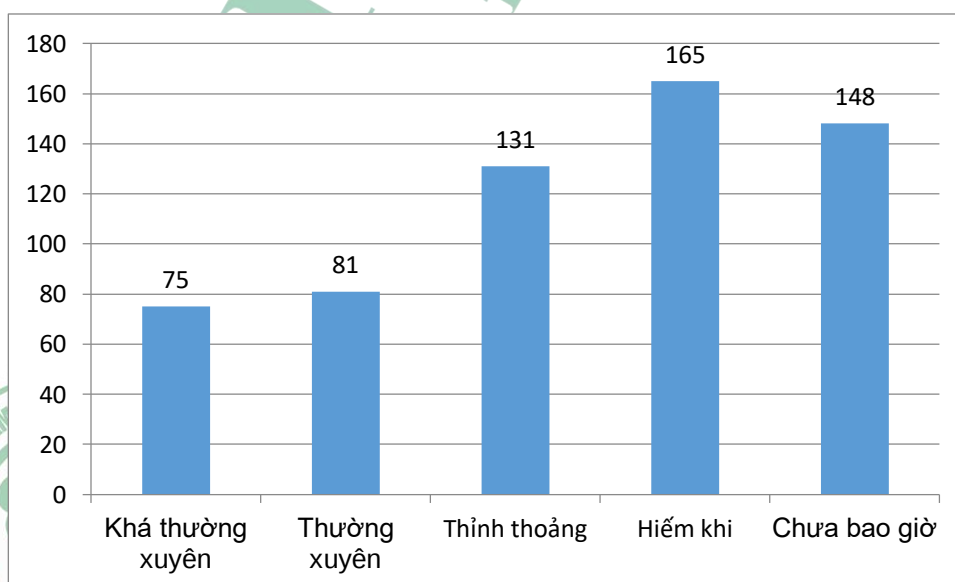

Biểu đồ 2.4: Nguyên nhân bạo lực

Kết quả đánh giá của học sinh về nguyên nhân dẫn đến hiện tượng bạo lực cho thấy có 54% các em cho rằng các em đánh nhau là có chủ ý từ trước, còn lại 46% là ngẫu nhiên xảy ra. Như vậy, hành vi BL của học sinh thường có nguyên nhân. Do không giải quyết được mâu thuẫn nên các em dùng BL để giải quyết, những em không đánh được nhờ người khác tới giải quyết hộ. Việc học sinh cho rằng mình không được bạn tôn trọng và cần phải xử lý kẻ kia để bảo vệ mình và lên mặt với những người khác, một số bạn đã nhờ tới anh em của mình để giải quyết đối phương. Chỉ cần tranh cãi nhau một chút, mâu thuẫn về hình ảnh, hoặc tranh luận về thần tượng, chỉ cần hai nhóm chơi đối lập cũng đánh nhau. Hiện nay, có rất nhiều học sinh đánh bạn khi kết luận rằng bạn ấy “nhìn đều”. Đó là kiểu hành xử của những người không có trình độ, nhưng học sinh ngày nay cũng thế

Bảng 3.3. Nguyên nhân gây ra bạo lực của học sinh THCS

1	Do bị bạn bè xúi giục hoặc nhò vả	15	25	32	32	16	120
2	Do thiếu khả năng kiểm soát hành vi của bản thân	25	16	16	25	38	120
3	Do ảnh hưởng từ môi trường văn hóa bạo lực...	12	20	25	35	28	120
4	Do sự giáo dục chưa đúng đắn, thiếu quan tâm của gia đình	18	13	18	35	36	120
5	Do nhà trường giáo dục đạo đức cho các em chưa đầy đủ.	5	7	40	38	30	120
Tổng		75	81	131	165	148	

Biểu đồ 2.5: Nguyên nhân bạo lực

Kết quả nghiên cứu nguyên nhân dẫn đến tình trạng bạo lực HS: Do ảnh hưởng từ môi trường văn hóa bạo lực: Phim, ảnh, sách báo, đồ chơi mang tính bạo lực cũng được diễn ra ở mức độ thường xuyên (20 lượt). Ngày nay, các cảnh bạo lực trên phim, truyện tranh với những pha hành động nghĩa hiệp, những pha đấm đá, tranh giành... không phải là hiếm, bên cạnh đó, các tình huống bạo lực trên game online cũng xuất hiện với mật độ thường xuyên đã góp phần không nhỏ cho việc hình thành tính cách bạo lực ở các em.

Do HS thiếu khả năng kiểm soát hành vi của bản thân, thiếu kỹ năng sống, sai lệch trong quan điểm sống. Nguyên nhân này xuất phát từ chính bản thân các em. Ở lứa tuổi trung học cơ sở, các em có sự thay đổi rất nhanh về tâm sinh lý. Những hành vi bạo lực thường là giúp các em thể hiện bản thân, khẳng định và phá cách của lứa tuổi thanh thiếu niên. Nhiều em có hành vi bạo lực, do rơi vào các rối loạn về hành vi và cảm xúc ở lứa tuổi này, chưa làm chủ được hành vi và cảm xúc của bản thân mình chứ không thuộc về bản tính của các em. Các em có thể hành động một cách bộc phát mà không ý thức được về hậu quả mà mình gây ra.

Ở lứa tuổi này, mối quan hệ bạn bè của các em được mở rộng, không chỉ bạn bè học cùng lớp mà còn mở rộng ra bạn bè cùng trường, khác trường, cùng sở thích,... và các em luôn coi trọng những mối quan hệ này. Chính vì vậy mà việc hoạt động theo nhóm, làm vì bạn bè của các em là điều dễ hiểu, mặc dù đó có thể là những lời đề nghị sai trái. Bạn bè thường xuyên xúi giục hoặc nhờ vả (15 lượt).

Sự giáo dục chưa đúng đắn, thiếu quan tâm của gia đình nguyên nhân này được các em lựa chọn thường xuyên với (18 lượt). Thực tế cho thấy, trong cuộc sống hối hả hiện nay có rất nhiều gia đình đã bỏ quên một chức năng vô cùng quan trọng của mình - chức năng giáo dục. Nhiều gia đình chạy theo kinh tế, làm ăn, không quan tâm, gần gũi, chia sẻ với con cái, khoán trắng việc giáo dục con cái cho nhà trường. Chính sự thiếu hụt về mặt tình cảm của cha mẹ khiến các em trở nên cô đơn, không được dạy dỗ chu đáo và dễ sa vào bạo lực. Vì thế việc các em chọn đây là nguyên nhân phổ biến nhất cũng là điều dễ hiểu. Ở mức độ thường xuyên các em cho rằng, việc giáo dục nhà trường cũng

làm cho các em có hành vi bạo lực với bạn. Giáo dục học sinh trong nhà trường không chỉ cung cấp cho các em những kiến thức khoa học mà còn phải giáo dục các em về đạo đức làm người. Đây là chức năng quan trọng của nhà trường. Tuy nhiên hiện nay những giờ học giáo dục đạo đức, giáo dục giá trị sống cho các em ở nhà trường còn quá ít, còn mang nặng hình thức, chưa đi vào bản chất của việc hình thành nhân cách cho các em. Điều này cũng là một trong những nguyên nhân gây nên tình trạng bạo lực trong học sinh.

Xem xét cảm xúc của học sinh sau mỗi lần đánh bạn, kết quả cho thấy:

Bảng 3.4. Cảm xúc của học sinh sau mỗi lần gây bạo lực

Stt	Nội dung	Khá thường xuyên	Thường xuyên	Thỉnh thoảng	Hiếm khi	Chưa bao giờ
1	Vui sướng	25	30	38	17	10
2	Xấu hổ	23	27	16	29	25
3	Căm thù	30	32	18	21	19
4	Tức giận	24	22	15	36	23
5	Buồn bã	18	16	23	25	38
6	Lo lắng	35	16	22	18	29
	Tổng	155	143	132	146	144

Qua bảng trên ta thấy được sau mỗi lần bắt nạt các bạn như vậy thì hầu hết các em có cảm giác xấu hổ (16 lượt) ở mức độ thỉnh thoảng. Khi các em gây bạo lực với bạn của mình thì các em cũng đã có cảm giác xấu hổ với bạn bè và

Các em đã đưa ra cách trả lời là em cảm thấy thích thú khi trêu bạn ấy như vậy. Hoặc, có bạn cho rằng cảm thấy xấu hổ với bản thân khi bắt nạt bạn yếu hơn mình. Tuy nhiên cảm giác xấu hổ của các em sẽ nhanh chóng mất đi khi mà không bị nhà trường, gia đình, xã hội kỷ luật nghiêm khắc. Một số em cảm thấy xấu hổ vì là một nạn nhân của bạo lực học đường. Các em cảm thấy xấu hổ khi nói cho ai biết về việc mình bị bạo lực, hoặc mình đi bắt nạt bạn yếu hơn mình. Sợ hãi và xấu hổ này có thể dẫn đến vấn đề lòng tự trọng, các em bị bạo lực sẽ tìm cách trả thù hoặc nhờ người trả thù giúp mình, khi đó vấn đề bạo lực sẽ trở lên trầm trọng hơn.

Thỉnh thoảng các em có cảm giác buồn bã (23 lượt) và lo lắng (22 lượt). Thông thường cảm giác này chỉ xảy ra với những bạn đã từng bị kỷ luật như bị đình chỉ học hoặc nhắc nhở trước toàn trường. Như ý kiến chia sẻ của nam học sinh: *"Sau khi đánh bạn xong em sợ mình sẽ bị đuổi học hoặc mời họp phụ huynh. Khi bố em mà biết em đánh bạn như vậy bố sẽ đánh em và không cho em đi học nữa vì bố em đã phải đi xin thầy cô cho em đi học lại 1 lần rồi"* (phiếu 111). Có em sợ bị bạn sẽ trả thù mình: *"Em sợ bạn ấy sẽ nhờ anh trai bạn ý học ở trung tâm giáo dục thường xuyên đánh em. Anh bạn ấy nổi tiếng đánh nhau và trộm cắp"* (phiếu 12). Tuy nhiên cảm giác này chỉ xảy ra khi các em đã đánh các bạn của mình. Các em không nhận thức được hậu quả mà mình và các bạn phải gánh chịu, trong đó có cả sự sợ hãi, lo lắng.

Ngoài ra, các em còn có cảm giác vui sướng thỏa mãn sau mỗi lần bạo lực với bạn của mình. Cảm giác này chính là cảm giác khi các em giải tỏa được sự căm thù tức giận lên người nạn nhân. Cảm giác này sẽ rất nguy hiểm nếu mỗi lần đánh bạn mà các em lại có cảm giác như vậy. Những lần sau nếu các em muốn có cảm giác đó các em lại đi gây sự để đánh bạn nhiều lần như vậy thì mức độ bạo lực càng tăng, lúc này các em không chỉ gây bạo lực bình thường mà các em có thể sử dụng dụng cụ hỗ trợ để gây bạo lực để lại hậu quả nghiêm trọng.

BLHĐ để lại hậu quả vô cùng nghiêm trọng về thể chất tinh thần cho HS. Các em chưa lường trước hậu quả do mình gây ra, vì thế các em phải trả giá đắt cho những hành động của mình. Hậu quả của BLHĐ có thể nhìn thấy ngay lúc đó, hoặc có thể là hậu quả lâu dài, ảnh hưởng trực tiếp đến sự phát triển nhân cách của học sinh.

2.3.3. Các yếu tố ảnh hưởng tới bạo lực học đường ở học sinh trung học cơ sở

2.3.3.1. Ảnh hưởng từ gia đình tới tình trạng bạo lực học đường

Bảng 3.5. Ảnh hưởng từ gia đình

Stt	Nội dung	Rất ảnh hưởng	Khá ảnh hưởng	Ảnh hưởng	Ít ảnh hưởng	Không ảnh hưởng
					hưởng	
1	Bố mẹ không có điều kiện	32	25	28	10	25
2	Bố mẹ không quan tâm dạy con	40	36	15	12	17
3	Trẻ chứng kiến bố mẹ hành xử bạo lực với nhau	36	25	17	22	20
4	Bố mẹ hay sử dụng đòn roi với con	40	21	18	17	24
5	Bố mẹ li hôn.	29	27	36	12	16

Gia đình có ảnh hưởng lớn trong quá trình trưởng thành của một cá nhân. Bạo lực học đường và những ảnh hưởng từ gia đình có quan hệ mật thiết với nhau, những ảnh hưởng từ phía gia đình góp phần hình thành hành vi bạo lực học đường.

Trong nghiên cứu của tác giả, HS lựa chọn trẻ chứng kiến bố mẹ hành xử bạo lực với nhau, rất ảnh hưởng tới tình trạng BL của HS. Sau đó HS lựa chọn bố mẹ không quan tâm dạy con rất ảnh hưởng (40 lượt) , bố mẹ li hôn rất ảnh hưởng 29 lượt tới tình trạng BLHD của HS. Bố mẹ không có điều kiện thì HS lựa chọn ít ảnh hưởng (32 lượt) tới tình trạng BL của các em.

HS cho rằng khi chứng kiến bố mẹ hành xử bạo lực với nhau rất thường xuyên. Con cái sẽ học theo hành vi đó của cha mẹ điều này thể gọi là sự "*chuyển giao hành vi bạo lực giữa các thành viên trong gia đình*". Nếu HS

thường xuyên chứng kiến cảnh cha mẹ đánh cãi nhau, chửi nhau thì các em sẽ học theo các em quan niệm người lớn làm được mình cũng làm được, nhiều khi các em thấy bố đánh mẹ mình không làm gì được cảm xúc tức giận dồn nén các em sẽ tìm tới người khác để giải tỏa cảm xúc của mình. *"Em đánh nhau quen rồi. Ở nhà bố mẹ em cũng đánh nhau suốt e cảm thấy chán nhiều lúc rất giận bố mà không làm gì được vì thế em tới trường đánh nhau với các bạn để giải tỏa cảm xúc và trả thù bố mẹ em"* (phiếu 44). Tác giả đã từng hỏi không ít các em học sinh trung học cơ sở, với nội dung *"Nếu có bạn muốn gây sự với em, thậm chí muốn đánh em, em sẽ phản ứng ra sao?"*. Đa số các em được hỏi đều không ngần ngại trả lời rằng: *"Đánh lại, vì ở nhà bố em cũng hay làm vậy với mẹ và bọn em"*. Có gia đình bố mẹ do quá bận nên đã thả lỏng con cái, không hỏi han và quan tâm đến con. Bố mẹ không hiểu được con cần gì, không kịp thời phát hiện, giáo dục cũng như sửa những lỗi sai cho con. Có gia đình bố mẹ buông lỏng thỏa mãn tất cả mọi yêu cầu của con, nuông chiều con, con muốn làm gì thì làm. Khi các em không kịp thời nhận được sự quan tâm, chăm sóc và giáo dục của bố mẹ, các em sẽ kết thân với những bạn bè xấu, bị ảnh hưởng xấu từ bạn bè, đi từ sai lầm nhỏ đến sai lầm lớn, và có những hành vi không tốt.

Ở những gia đình do quan hệ của hai bố mẹ mâu thuẫn, li thân hoặc ly hôn các em thiếu sự quan tâm từ cha hoặc từ mẹ. Khi cha, mẹ đi bước nữa các em sẽ sống trong cảnh dì ghẻ, cha dượng các em sẽ mặc cảm với các bạn và gây gổ đánh nhau khi bị bạn bè trêu đùa. Như trong trường hợp nữ HS bị bạn đồng chạ đến nỗi đau trong gia đình, em đã đánh bạn: *"Em đánh nó vì nó bảo em là đứa trẻ không bố, bố em bỏ mẹ con em theo người khác"* (phiếu 21).

Kết quả nghiên cứu của tác giả cho thấy có 26% khi con cái mắc lỗi bố mẹ thường sử dụng đòn roi với các em rất thường xuyên. Tính cách hay gây bạo lực của con có liên quan chặt chẽ tới cách giáo dục của cha mẹ. Học sinh THCS các em đang ở giai đoạn cuối của tuổi vị thành niên và các em đang phải đối mặt với khủng hoảng lứa tuổi. Lúc này hầu hết các em đều có ý muốn

hành động để phân biệt mình với người khác, đặc biệt các em không muốn cha mẹ thầy cô can thiệp vào cuộc sống của mình. Trước sự "nổi loạn" của các em, một số cha mẹ lựa chọn bạo lực. Bạo lực một cách thường xuyên càng làm cho các em trở nên lầm lì, vô cảm làm cho các em có ý nghĩ hung hăng bạo lực là điều bình thường trong cuộc sống. Các em sống trong môi trường này thường hành động bộc phát, không kiềm chế được cảm xúc của mình khi gặp tình huống mâu thuẫn.

Rất nhiều gia đình có trẻ tham gia vào hành vi bạo lực là những gia đình có điều kiện kinh tế không tốt. Kinh tế gia đình không đầy đủ cùng với việc giáo dục của gia đình không chu đáo cũng gián tiếp ảnh hưởng đến việc con cái có những hành vi trộm cắp, trộm tiền cũng như cướp tài sản của bạn. Ngược lại, những học sinh gia đình có điều kiện thường bắt chước theo những lối sống xa hoa của giới thượng lưu, ăn chơi, rượu chè, mua sắm, yêu đương,... Một khi kinh tế không đáp ứng được, sẽ tìm mọi cách để có tiền, hoặc không khống chế được bản thân, mà đi tham gia vào những cuộc ẩu đả đánh nhau, đây cũng là một nhân tố quan trọng hình thành nên hành vi bạo lực học đường.

Nguyên nhân vì sao các em hay gây bạo lực, chúng ta có thể thấy gia đình có ảnh hưởng rất lớn tới các em. Vì thế bố mẹ nên dành thời gian quan tâm tới các con, trong gia đình bố mẹ nên hạn chế việc bạo lực và đòn roi với con, cần tạo không khí gia đình một luôn vui vẻ và hạnh phúc để các em được phát triển trong một môi trường lành mạnh.

2.3.3.2. Ảnh hưởng từ môi trường học đường

Môi trường học đường đóng vai trò rất quan trọng trong việc tạo điều kiện phát triển hay giảm bớt sự thường xuyên và mức độ bạo lực của học sinh với nhau. Ở trường các em học sinh các biệt thường có cảm xúc không được mọi người chào đón vì các em thường được coi là tác nhân làm giảm thành tích học tập của lớp và của trường. Thầy cô trong trường hợp này thường chán không tìm hiểu những tác nhân thực sự bạo lực giữa các em, mà dễ dàng gán nhãn và đổ thừa cho nạn nhân. Mặt khác, các thầy cô trong trường hợp này có

những lời nói hành động cư xử chưa phù hợp tạo thêm cơ để các em có xu hướng bạo lực noi theo.

Có thể thấy sự cổ vũ của bạn bè được xem là một trong những yếu tố thúc đẩy bạo lực học đường. Thay vì can ngăn bạn, một số bạn còn có hành vi cổ vũ, khiêu khích các bạn trong lớp đánh nhau để quay phim chụp ảnh. "*Mình rất thích xem các bạn đánh nhau, để mình có thể chụp ảnh, quay clip đưa lên Facebook để câu like của mọi người*" (phiếu 22). Các em không nhận thức được hành động của mình là sai trái, thậm chí nhận thức sai vấn đề. Cho rằng mình làm vậy là đúng các bạn trong lớp cũng làm vậy. Điều đó càng làm tăng tính hung hăng muốn thể hiện bản thân của những em có hành vi bạo lực.

Khi đứng trước những học sinh vi phạm kỷ luật thầy cô chủ nhiệm bỏ qua xử lý chưa phù hợp. Nhà trường còn thiếu quan tâm tới việc dạy cho các em các kỹ năng sống cần thiết, chỉ quan tâm tới thành tích. Ngoài ra, thầy cô chủ nhiệm không có năng lực quản lý học sinh và một số học sinh thường sử dụng bạo lực với nhau ảnh hưởng tới vấn đề bạo lực của HS THCS.

Thầy cô chủ nhiệm thiếu nghiêm khắc với học sinh, xem nhẹ kỉ luật, sẽ dẫn đến xuất hiện tràn lan những hiện tượng như quay cốp trong thi cử, nghiện Game, uống rượu, yêu sớm. Như một HS lớp 8 nói: "*Thầy giáo chủ nhiệm lớp em mới ra trường hiền lắm bọn em chẳng sợ*".(phiếu 98). Thái độ của HS coi thường thầy cô, dẫn tới các em bỏ bê việc học chơi dễ rơi vào con đường trộm cắp, đánh nhau tranh giành người yêu.

Trên thực tế, hiện nay nhà trường hiện nay mặc dù đã ý thức được sự tồn tại của hành vi bạo lực học đường trong trường học, nhưng vẫn chưa ý thức được hết sự nghiêm trọng của nó. Hơn thế, nhà trường, thầy cô vẫn mang tâm lí "*tốt đẹp phô ra, xấu xa dẩy lại*", vì sợ ảnh hưởng đến thành tích mà nhà trường không thông báo rộng rãi cũng như không xử lý nghiêm các hành vi bạo lực học đường, không cùng với phụ huynh học sinh và các lực lượng xã hội khác phối kết hợp với nhau để kiểm soát hiện tượng này thì bạo lực trong nhà trường rất khó có thể ngăn chặn và phòng ngừa.

2.4. Giải pháp giảm thiểu bạo lực học đường tại trường THCS Đình Lập

- Về phía học sinh cần có ý thức rèn luyện và tìm hiểu, nâng cao ý thức về hành động cũng như hậu quả của những hành động bạo lực đó. Trong lớp, cần tổ chức những nhóm bạn cùng tiến để nâng cao nhận thức và tăng cường sự trao đổi, tự khắc phục lẫn nhau trong học tập.

Đối với một số học sinh cá biệt, cần có sự kết hợp giữa gia đình và nhà trường để uốn nắn, điều hướng các em vào phong trào của lớp, tránh sự phân biệt đối xử.

- Về phía gia đình cũng cần nhìn nhận cách giáo dục trẻ trong gia đình. Thực tế, có rất nhiều gia đình chỉ chú trọng đến kết quả học tập của con mà không chú ý đến việc các em nghĩ gì hay cách xử sự của con với bạn bè.

Vì thế, thay vì chu cấp cho con nhiều về mặt vật chất, gia đình, và đặc biệt là cha mẹ cần là những người bạn đồng hành của con cái. Tránh tạo vỏ bọc cứng nhắc vì sẽ tạo tâm lý ý lại, dựa dẫm và hưởng thụ.

- Nhà trường, cần chủ động trong việc trao đổi thông tin với gia đình học sinh cũng như chính quyền địa phương để có thể nắm bắt tình hình cũng như biểu hiện của học sinh. Đội ngũ giáo viên chủ nhiệm cần chủ động nắm chắc tình hình để có biện pháp giải quyết ngay khi học sinh có biểu hiện của những hành vi tiêu cực và bạo lực.

Nhà trường cũng cần chú trọng trong việc giảng dạy một số môn học như kỹ năng sống, giáo dục công dân, trang bị nhận thức đúng đắn cho học sinh về hành động đẹp, tăng cường tinh thần trách nhiệm cũng như ý thức đấu tranh đẩy lùi bạo lực học đường.

Ngoài ra, bộ phận chính quyền địa phương, tổ chức đoàn thể hay lực lượng công an cũng cần đảm bảo sự lãnh đạo thống nhất, nêu cao ý thức cũng như tinh thần trách nhiệm, phát huy tối ưu vai trò của mình trong hoạt động phòng ngừa bạo lực học đường.

KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ

1. Kết luận

Từ kết quả nghiên cứu lý luận cũng như nghiên cứu thực tiễn trong đề tài, chúng tôi rút ra một số kết luận như sau:

Bạo lực học đường giữa các học sinh với nhau là cách ứng xử, giải quyết các mâu thuẫn, bất đồng nảy sinh trong học tập, sinh hoạt trong nhà trường giữa các học sinh bằng bạo lực. Những hành vi ấy xâm phạm đến sức khỏe hoặc danh dự của người bị hại, hoặc xâm phạm đến tính mạng và nhân phẩm của người bị hại. Do đó, thái độ của học sinh về vấn đề bạo lực học đường là những đánh giá, những phản ứng tích cực hay tiêu cực của các em học sinh đối với các hành vi biểu hiện của bạo lực giữa các em học sinh với nhau.

Những cảm xúc tiêu cực tức giận, thất vọng có liên quan rất lớn đến BLHĐ của HS THCS, khi những cảm xúc này xuất hiện thì xu hướng gây ra hành vi BLHĐ ở HS là rất lớn. Những tình huống học sinh sẽ xuất hiện cảm xúc tức giận, thất vọng và gây lên hành vi bạo lực khi học sinh bị đánh giá, xúc phạm về danh dự, nhân phẩm. Hình thức được các em lựa chọn đáp trả là đánh nhau, nói xấu, im lặng...

Các yếu tố có liên quan đến hành vi BLHĐ của học sinh THCS: Các yếu tố thuộc về cá nhân nhận thức của học sinh về BLHĐ. Yếu tố cảm xúc có ảnh hưởng đến hành vi bạo lực của học sinh. Kết quả điều tra cho thấy các em nhận thức sai về hình thức bạo lực tinh thần. Các em cho rằng những hành vi được coi là bạo lực khi các hành vi đó gây tổn hại về thể chất, tài sản cho nạn nhân. Còn hành vi bạo lực tinh thần lại ít được các em coi trọng và cho rằng đó là những hành vi bình thường. Các em cho rằng gây ra hành vi bạo lực để khẳng định mình, thể hiện mình là kẻ mạnh. Đồng thời, các em không nghĩ đến hoặc không lường trước được hậu quả của hành vi bạo lực mà mình gây ra, không sợ nhà trường kỷ luật bởi theo các em hình thức kỷ luật còn quá nhẹ không đáng sợ.

Bên cạnh các yếu tố cá nhân, các yếu tố tâm lý xã hội (gia đình, nhà trường) có mối liên quan chặt chẽ đến hành vi BLHD của HS THCS. Cụ thể: cách ứng xử bạo lực của phụ huynh có thể khiến học sinh cho rằng bạo lực là cách giải quyết vấn đề, bình thường hóa hành vi bạo lực. Bên cạnh đó, cách ứng xử không công bằng của thầy cô khiến các em cảm thấy không sợ hãi khi tiến hành bạo lực với bạn của mình. Ngoài ra, trong mối quan hệ bạn bè, nhóm bạn trong lớp có tác động rất lớn đến hành vi BL của các em. Cuối cùng học sinh tham gia vào các hoạt động vui chơi giải trí không lành mạnh cũng làm cho các em có các hành vi lệch chuẩn trong ứng xử, trong đó có hành vi bạo lực học đường.

Kết quả tập huấn cho thấy các em đã biết cách giải quyết các tình huống các em sẽ gặp phải trong cuộc sống. Thông qua một số kỹ năng các em đã được trải nghiệm các em bước đầu cũng đã có thay đổi trong nhận thức và hành vi.

Từ những vấn đề trên, đề tài cũng đưa ra một số khuyến nghị trước mắt nhằm hạn chế tình trạng bạo lực học đường của HS THCS.

2. Khuyến nghị

Từ kết quả nghiên cứu về vấn đề bạo lực học đường, chúng tôi xin đưa ra một số khuyến nghị sau:

2.1. Đối với học sinh

Học sinh cần nâng cao nhận thức về khái niệm, hình thức, hậu quả, yếu tố ảnh hưởng của hành vi BLHD. Đồng thời trang bị những kỹ năng cần thiết như: kỹ năng tự nhận thức, kỹ năng giao tiếp, kỹ năng giải quyết mâu thuẫn... và có cách ứng xử phù hợp với bản thân, bạn bè trước những tình huống có thể gây ra bạo lực.

2.2. Đối với nhà trường

Trước hết, sự gần gũi của thầy cô chủ nhiệm, các thầy cô bộ môn với học trò, trò chuyện tâm tình với các em như những người bạn là một cách để thầy cô có thể hiểu được suy nghĩ của học sinh từ đó có cách ứng xử phù hợp, tránh áp đặt một chiều.

Nhà trường cần chú ý, quan tâm hơn đến việc rèn luyện đạo đức, lối sống cho học sinh, giáo dục về mặt kiến thức liên quan đến hành vi BLHD nguyên nhân, hậu quả, hình thức... Đưa môn giáo dục kỹ năng sống vào trong giảng dạy và trường học để trang bị cho các em các kỹ năng mềm như kỹ năng giao tiếp, kỹ năng giải quyết mâu thuẫn...

Ngoài ra, nhà trường cũng cần thay đổi điều chỉnh các chính sách nguyên tắc làm việc trong việc phát hiện xử lý các trường hợp HS vi phạm kỷ luật nói chung, có hành vi BL nói riêng. Thật khó để giảm thiểu và loại bỏ BL khi nhà trường còn duy trì cách ứng xử bao che cho HS mỗi khi HS gây ra hành vi BL.

2.3. Đối với gia đình

Gia đình cần tạo bầu không khí lành mạnh, không bạo lực, sử dụng kỹ năng thương thuyết trong mọi trường hợp để các em học tập được mẫu hành vi ứng xử tốt.

Bên cạnh đó, cha mẹ cần quan tâm tới con cái, gần gũi, lắng nghe, chia sẻ, tôn trọng con trở thành bạn đồng hành của con để có thể hiểu được suy nghĩ của con cái. Từ đó, bố mẹ có thể đưa ra ứng xử cho phù hợp dựa trên sự hiểu biết tâm lý đời sống của con mình.

Bố mẹ cần có sự quan tâm sâu sắc hơn, thường xuyên liên lạc trao đổi trực tiếp với giáo viên chủ nhiệm của con nhằm nắm bắt được tinh thần học tập của con những khó khăn ở trường con đang gặp phải để từ đó phối hợp cùng nhà trường có định hướng giáo dục phù hợp giúp con vượt qua khó khăn trong học tập, khó khăn trong mối quan hệ bạn bè.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Lê Thị Lan Anh (2012), *Một số yếu tố tâm lý ảnh hưởng đến hành vi bạo lực học đường của học sinh trung học phổ thông*, Đại học khoa học xã hội và nhân văn, Đại học Quốc gia Hà Nội, Luận văn thạc sỹ tâm lý.
2. Nguyễn Thanh Bình (2007), *Giáo dục kỹ năng sống*, giáo trình cao đẳng sư phạm, NXB Đại học sư phạm Hà Nội.
3. Nguyễn Thanh Bình (2007), Báo cáo tổng kết đề tài "*Giáo dục một số kỹ năng sống cho học sinh trung học phổ thông*", Mã số B. 2007-17-57
4. Vũ Dũng (2003), *Tâm lý học xã hội*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.
5. Trần Thị Minh Đức (2010), *Hành vi gây hấn phân tích từ góc độ tâm lý học xã hội*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.
6. Trần Thị Minh Đức (chủ nhiệm đề tài) (2008-2010), "*Hành vi gây hấn của học sinh phổ thông trung học*", Trung tâm hỗ trợ nghiên cứu châu Á và Quỹ cao học Hàn Quốc, Đại học Quốc gia Hà Nội .
7. Trần Thị Minh Đức (2009), *Các thực nghiệm trong tâm lý học xã hội*, NXB Đại học quốc gia Hà Nội.
8. Trần Thị Minh Đức (Chủ nhiệm), (2013), "*Thanh thiếu niên với game bạo lực - Thực trạng và giải pháp*", Quỹ Phát triển khoa học và công nghệ Quốc gia (Nafosted).
9. Phạm Minh Hạc (chủ biên) (1998), *Tâm lý học, Tập 1*, NXB Giáo dục.
10. Lê Văn Hồng – Lê Ngọc Lan – Nguyễn Văn Thành (2007), *Tâm lý học lứa tuổi và tâm lý học sư phạm*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.
11. Dương Diệu Hoa (chủ biên), Nguyễn Ánh Tuyết, Nguyễn Kế Hào, Đỗ Thị Hạnh Phúc, Phan Trọng Ngọ (2011), *Giáo trình tâm lý học phát triển*, NXB Đại học sư phạm Hà Nội.
12. Lê Văn Hồng (1998), *Tâm lý học lứa tuổi và tâm lý học sư phạm*, NXB Giáo dục.
13. Bùi Văn Huệ - Vũ Dũng (2003), *Tâm lý học xã hội*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.
14. Fischer (1992), *Những khái niệm cơ bản của tâm lý học xã hội* (Huyền

Giang dịch), NXB Thế Giới

15. Phan Mai Hương (2009), “Thực trạng bạo lực học đường hiện nay”, *Kỷ yếu hội thảo khoa học quốc tế, Hà Nội*, tr 28-33.
16. Knud S.Larsen - Lê Văn Hảo (2010), *Tâm lý học xã hội*, NXB từ điển bách khoa
17. Nguyễn Văn Lượ (11/2009), “Bạo lực học đường nguyên nhân và một số biện pháp hạn chế”, Hội thảo khoa học toàn quốc: Nhà trường Việt Nam trong một nền giáo dục tiên tiến, mang đậm bản sắc dân tộc, thành phố Hồ Chí Minh, tr. 9-20.
18. Nguyễn Văn Lượ (12/2009), Bạo lực học đường: "Nguyên nhân và một số biện pháp hạn chế", *Tạp chí Thế giới mới* (864).
19. Đặng Hoàng Minh và Trần Thành Nam (2011), "Hành vi bạo lực ở thanh thiếu niên - Con đường hình thành và cách tiếp cận đánh giá", *Tạp chí Tâm lý học* (12), tr22- 26.
20. Vũ Thị Nho (2008), *Tâm lý học phát triển*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội
21. Hoàng Phê (1997), *Từ điển tiếng Việt*, Viện ngôn ngữ học.
22. Lê Thị Ngọc Quý (2002), *Quan niệm về biểu hiện tình bạn của học sinh THPT hiện nay*, Luận văn thạc sĩ Tâm lý học.
23. Mã Ngọc Thê (1998), *Ảnh hưởng của nhóm bạn không chính thức tới hành vi phạm pháp của trẻ*, Luận văn thạc sĩ Tâm lý học
24. Nguyễn Thị Hồng Thúy (2008), *Ảnh hưởng của một số yếu tố đến rối loạn lo âu của trẻ nhỏ*, Luận văn thạc sĩ Tâm lý học
25. Hoàng Bá Thịnh (2009), “Bạo lực học đường: Một vấn đề xã hội hiện nay”, Hội thảo quốc tế: Nhu cầu, định hướng đào tạo tâm lý học đường tại Việt Nam, Hà Nội, tr 73- 75.

PHỤ LỤC

Phụ lục 1:

PHIẾU KHẢO SÁT

THỰC TRẠNG BẠO LỰC HỌC ĐƯỜNG HIỆN NAY TẠI TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ THỊ TRẤN ĐÌNH LẬP, HUYỆN ĐÌNH LẬP, TỈNH LẠNG SƠN

Tìm hiểu thực trạng bạo lực học đường của học sinh THCS có ý nghĩa rất thực tiễn. Đây đang là vấn đề mang tính cấp thiết trong xã hội. Việc nghiên cứu đề tài giúp cho học sinh trang bị thêm những kiến thức, hiểu biết thêm về bạo lực học đường. Ý kiến của bạn nhằm phục vụ mục đích nghiên cứu và sẽ được giữ kín thông tin.

Hãy điền dấu(X)vào những đáp án bạn cho là hợp lí và điền ý kiến riêng vào dấu ba chấm.

Tôi xin chân thành cảm ơn sự giúp đỡ của bạn!

Câu 1. Theo bạn bạo lực học đường là gì?

- a. Là hành vi làm hại, gây tổn thương về thể chất, tinh thần cho học sinh một cách cố ý.
- b. Hành vi đánh đập, ngược đãi, xâm hại đến sức khỏe, thể xác hay tính mạng giữa các học sinh với nhau.
- c. Các học sinh có hành vi, lời nói xúc phạm đến danh dự, nhân phẩm của nhau.
- d. Sự xâm hại hay cưỡng bức tình dục giữa các học sinh.
- e. Sự chiếm đoạt hoặc huỷ hoại tài sản của học sinh này đối với học sinh kia.
- f. Tất cả các ý kiến trên

**Câu 2. Ở trường bạn trong 6 tháng trở lại đây
có diễn ra hiện tượng nào dưới đây?**

Stt	Nội dung	Rất thường xuyên	Thường xuyên	Thỉnh thoảng	Hiếm khi	Chưa bao giờ
1	Đánh nhau					
2	Đe dọa bắt nạt					
3	Chửi bới, lăng mạ					
4	Nói xấu					
5	Tung tin, quay phim chụp ảnh lên mạng					
6	Cô lập bạn một cách có chủ ý					
7	Phá hoại tài sản của bạn					
8	Trần lộn tài sản					
9	Xâm hại, cưỡng bức tình dục					

Câu 3: Trong 6 tháng trở lại đây bạn có tham gia những hành vi bên trên không?

a. Có

b. Không

☐ Nếu có bạn là:

Stt	Nội dung	Rất thường xuyên	Thường xuyên	Thỉnh thoảng	Hiếm khi	Chưa bao giờ
1	Người bày mưu					
2	Người gây bạo lực					
3	Người chỉ điểm					
4	Người adua, khích bác					
5	Người quan sát					
6	Người bảo vệ nạn nhân					
7	Người bị gây bạo lực					

Câu 4: Khi có hiện tượng bạo lực trong trường thái độ của bạn như thế nào?

Stt	Nội dung	Rất thường xuyên	Thường xuyên	Thỉnh thoảng	Hiếm khi	Chưa bao giờ
1	Không quan tâm, tránh đi nơi khác.					
2	Ủng hộ bằng miệng					
3	Xúi giục					
4	Quay phim, chụp ảnh đưa lên mạng					
5	Can ngăn					
6	Gọi người giúp đỡ					
7	Báo cáo với thầy cô					

Câu 5: Khi bạn có mâu thuẫn với bạn khác bạn thường làm gì để giải quyết mâu thuẫn đó?

Stt	Nội dung	Rất thường xuyên	Thường xuyên	Thỉnh thoảng	Hiếm khi	Chưa bao giờ
1	Đánh học sinh đó					
2	Mắng chửi, nhieéc móc					
3	Im lặng					
4	Nhờ người khác hoà giải giúp					
5	Cùng nhau tìm ra vấn đề và hoà giải với nhau					
6	Ý kiến khác					

Câu 6 :Nếu bạn tham gia sau mỗi lần đánh bạn như vậy bạn cảm thấy thế nào?

Stt	Nội dung	Rất thường xuyên	Thường xuyên	Thỉnh thoảng	Hiếm khi	Chưa bao giờ
1	Vui sướng					
2	Xấu hổ					
3	Căm thù					
4	Tức giận					
5	Buồn bã					
6	Lo lắng					

Câu 7: Theo bạn bạo lực học đường thường để lại hậu quả gì?

a,Sức khỏe :.....

b. Tinh thần:.....

Câu 8: Nguyên nhân nào làm cho bạn có hành vi bạo lực với người khác (bạn chọn nhiều phương án theo thứ tự từ 1-5 trong đó 1 là chưa bao giờ, 2 hiếm khi, 3 thỉnh thoảng, 4 thường xuyên, 5 khá thường xuyên)

STT	Nội dung	Xếp các mức độ
1.	Do bị bạn bè xúi giục hoặc nhờ vả	
2.	Do thiếu khả năng kiểm soát hành vi của bản thân	
3.	Thiếu kĩ năng sống	
4.	Do ảnh hưởng từ môi trường văn hóa bạo lực: phim, ảnh, sách, báo, đồ chơi mang tính bạo lực (kiếm, súng...),...	
5.	Do ảnh hưởng môi trường sống: gia đình xã hội...	
6.	Do sự giáo dục chưa đúng đắn, thiếu quan tâm của gia đình	
7.	Do nhà trường giáo dục đạo đức cho các em chưa đầy đủ.	

Câu 9: Theo bạn đánh giá ở lứa tuổi của em bạo lực xảy ra do:

- a. Ngẫu nhiên b. Chủ ý từ trước

Câu 10: Trên thực tế bản thân bạn đã từng tham gia bạo lực theo hình thức nào?

Stt	Nội dung	Rất thường xuyên	Thường xuyên	Thỉnh thoảng	Hiếm khi	Chưa bao giờ
1	Xô đẩy, đánh đập, đấm...					
2	Dùng các công cụ như roi, gậy, các vật dụng khác để đánh					
3	Dùng lời nói đe dọa người khác					
4	Đổ oan, nói xấu, tung tin đồn sai về bạn					
5	Làm cho bạn cảm thấy tội lỗi,					
	thua kém, hoặc sợ hãi, đau khổ, lo âu...					
6.	Cưỡng ép bạn xem sách báo khiêu dâm.					
7.	Trấn lột tiền của bạn					
8.	Chưa bao giờ tham gia					

Câu 11: Theo bạn gia đình có ảnh hưởng như nào tới tình trạng bạo lực học đường hiện naym hiện nay?

Stt	Nội dung	Rất ảnh hưởng	Khá ảnh hưởng	Ảnh hưởng	Ít ảnh hưởng	Không ảnh hưởng
1.	Bố mẹ không quan tâm dạy con					
2.	Bố mẹ li hôn.					
3.	Bố mẹ không có điều kiện					
4.	Trẻ chứng kiến bố mẹ hành xử bạo lực với nhau					
5.	Bố mẹ hay sử dụng đòn roi với con.					
6.	Gia đình vui vẻ hạnh phúc					

Câu 12: Môi trường học đường có ảnh hưởng thế nào tới tình trạng bạo lực hiện nay?

Stt	Nội dung	Rất ảnh hưởng	Khá ảnh hưởng	Ảnh hưởng	Ít ảnh hưởng	Không ảnh hưởng
1.	Một số học sinh thường xử dụng bạo lực với nhau					
2.	Thầy cô chủ nhiệm không có năng lực quản lí học sinh.					
3.	Thầy cô không quan tâm tới học sinh					
4.	Thầy cô bạo lực với học sinh					
5.	Các bạn trong lớp ủng hộ bạo lực.					
6.	Lớp học không đoàn kết					

Câu 13: Suy nghĩ của bạn về hiện tượng bạo lực học đường diễn ra tại trường bạn hiện nay:

.....

.....

Câu 14: Sự hiểu biết của bạn về vấn đề bạo lực học đường có được bằng cách nào?

- a. Do kinh nghiệm của bản thân và quan sát từ các vụ bạo lực nơi trường học.
- b. Do tìm hiểu qua báo chí và các phương tiện truyền thông (tivi, đài, internet,...).
- c. Do được giáo dục trong gia đình
- d. Do được giáo dục ở nhà trường.

Câu 15: Theo bạn, để ngăn chặn tình trạng bạo lực giữa các học sinh với nhau thì gia đình, nhà trường và các tổ chức chính quyền cần phải làm gì?

- Đối với gia đình:

.....

.....

Đối với nhà trường:

.....

.....

Đối với xã hội:

.....

.....

Cảm ơn sự giúp đỡ của các bạn.

